

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Toiminnallinen perhekerho osana vastaanottokeskuksen perhetyötä

Moisio, Päivi

2016 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Toiminnallinen perhekerho osana
vastaanottokeskuksen perhetyötä

Päivi Moisio
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Huhtikuu, 2016

Päivi Moisio

Toiminnallinen perhekerho osana vastaanottokeskuksen perhetyötä

Vuosi 2016 Sivumäärä 42

Tämä opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena kehittämistyönä turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksessa Etelä-Suomessa. Toimeksiantaja oli vastaanottokeskuksen ylläpitäjä. Vastaanottokeskuksessa oli tarve kehittää perhetyötä. Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä on toteutettu toiminnallinen perhekerho. Tavoitteena oli arvioida, toimiiko perhekerho tukena muulle perhetyölle, ja soveltuuko tämän mallinen työskentely vastaanottokeskuksen perhetyöhön ja arkeen. Arvioin myös sitä toimiiko vanhemmuuden roolikartta ja luovat sekä toiminnalliset menetelmät perhekerhon toiminnassa.

Tietoperustana tässä työssä on käytetty materiaalia maahanmuuton tuomista erityiskysymyksistä ja kulttuurisensitiivisestä työskentelystä. Työtä ohjaava lainsäädäntö ja suositukset tuodaan myös esille. Itse toiminnassa eli perhekerhossa toiminnan menetelmänä on käytetty vanhemmuuden roolikarttaa sekä luovia ja toiminnallisia menetelmiä. Nämä toimivat hyvin vanhemmuuden tukemisessa, perheen vuorovaikutuksen vahvistamisessa ja kulttuurillisten erojen tarkastelussa.

Tässä työssä esitellään hyvin käytännönläheisesti kahdeksan kerran runko perhekerhon toteuttamiselle. Se on kuitenkin hyvin muokattavissa perheiden tarpeiden sekä perhekerhon ohjaajan osaamisen sekä mieltymysten mukaiseksi.

Tämän opinnäytetyön toiminnan perustelun sekä itse toiminnan kautta voi sanoa, että perhekerho on käyttökelpoinen toimintamuoto perhetyössä vastaanottokeskuksessa. Tätä tukee sekä asiakkailta saatu palaute, työelämältä saatu palaute, että työntekijän itsensä havainnot. Vastaanottokeskuksessa tehtävä kehittämiskohteet nousevat esiin resursoinnin ja ajankäytön haasteista.

Functional family club as a part of family social work in a reception center

Year	2016	Pages	42
------	------	-------	----

This thesis was carried out as a functional development project in an asylum seekers' reception center located in Southern Finland. The commissioner was the administrator of the reception center. The thesis arose as there was a perceived need to develop the family social work in the reception center. This thesis, with a functional family club as the subject and tool of the research, was meant to meet these needs.

The aim of this thesis was to estimate whether a family club could support the other means of family social work, and whether this kind of club fits in with the reception center's everyday life and other social work run there. The creative, active methods and the role map of parenthood work in the family club meetings were also estimated.

The theoretical basis for this work consists of materials on culturally sensitive working and special questions raised by immigration. The legislation and recommendations directing this kind of social work are also adduced. The parenthood role map, along with creative and active methods, are the main means of the family club work and this thesis. These are good methods to support parenthood, to strengthen the interaction of families and study the differences in culture.

A very pragmatic frame of eight family club meetings is introduced here. It can easily be modified according to the needs of the families involved, and the skills and preferences of the club leader. The experience of the family club work, with the theoretical support, showed that such a club is indeed a useful way of operating in the family social work of a reception center. Both the client feedback and the workers' observations have been encouraging. The areas that would need further development and improvement are resourcing and time managing.

Key words: family work, reception center, functional methods, parenthood

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Tavoitteet ja arviointimenetelmät	7
3	Viitekehys ja keskeiset käsitteet.....	10
3.1	Maahanmuutto ja kulttuurisensitiivisyys	10
3.2	Vastaanottokeskuksen sosiaalityötä ohjaava lainsäädäntö	12
3.3	Perhetyö ja lapsilähtöisyys	13
3.4	Vanhemmuuden roolikartta	15
3.5	Toiminnalliset ja luovat menetelmät.....	16
4	Työn toiminnallinen osuus eli Perhekerho.....	18
4.1	Perhekerho 1	19
4.2	Perhekerho 2	20
4.3	Perhekerho 3	21
4.4	Perhekerho 4	22
4.5	Perhekerho 5	23
4.6	Perhekerho 6	23
4.7	Perhekerho 7	24
4.8	Perhekerho 8	25
5	Perhekerhon arviointi	25
5.1	Opinnäytetyöntekijän arviointi	26
5.2	Vanhempien palaute.....	28
5.3	Työelämän palaute	30
6	Luotettavuus ja eettiset kysymykset	31
7	Johtopäätökset	32
	Lähteet	34
	Kuvat	38
	Liitteet.....	39

1 Johdanto

Toiminnallinen opinnäytetyöni käsittelee turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksessa toteutettua perhekerhoa alle kouluikäisten lasten perheille. Perhekerho on osa vastaanottokeskuksen perhetyötä. Vastaanottokeskuksissa on aina ollut perheitä, mutta mitään yleisiä suosituksia perheiden kanssa tehtävään sosiaalityöhön ei ole. Työelämästä nousi vahva tarve kehittää ja mallintaa tapa tehdä perhetyötä. Tämä tarve koettiin nousevan myös perheiltä, koska moni koki että heitä ei huomioida riittävästi. Tätä tarkoitusta opinnäytetyöni osaltaan palvelee.

Syksyllä 2006 turvapaikanhakija tilanne muuttui radikaalisti niin, että suomeen perustettiin noin 250 keskusta. Rekrytoitiin paljon henkilökuntaa ja työ oli vain aloitettava, vaikka ohjeistukset ja puitteet olivat kovin vaihtelevat ja puutteelliset. Suomen Punainen Risti on kuvannut tilannetta heidän suuremmaksi operaatioksi Suomessa sitten talvisodan.

Itse pääsin mukaan tähän operaation oman työni kautta. Pääsin näkemään aitiopaikalta työntekijänä tämän prosessin. Onnistuimme tästä operaatiosta hyvin, siitä tullut myös kansainvälistä kiitos Suomelle. Kun kaikki puitteet oli saatu kuntoon, alkoi pohdinta siitä, mitä kaikkea tämän jälkeen sitten tapahtuu. Itselleni sekä työhistoriastani, että koulutuksestani johtuen siirtyi vastuu perheiden palvelun tarpeen arvioinnista ja toteutuksesta. Samaan aikaan oli opinnäytetyöni tekeminen ajankohtainen. Joten päätin linkittää sen jollain lailla työelämään. Tämän työn aloittamiseen tuli myös tuki työnantajan ja työtiimin puolelta.

Nopeasti huomasin, että perheet tarvitsevat erityistä tukea vastaanottokeskuksissa. Kulttuurilliset erot, kotimaan tilanne, matka (usein vaarallinen ja pitkä) Suomeen sekä turvapaikanhakuprosessiin liittyvä tilanne on vanhemmille haasteellinen ja raskas. Koen, että tässä kohdalla on suuri tarve tuelle ja lapsen edun vahvistamiselle perheessä ja yhteisössä. Isossa vastaanottokeskuksessa, jossa suurin osa asukkaista on yksin maahan tulleita miehiä, perheet tuntuivat jäävän jalkoihin.

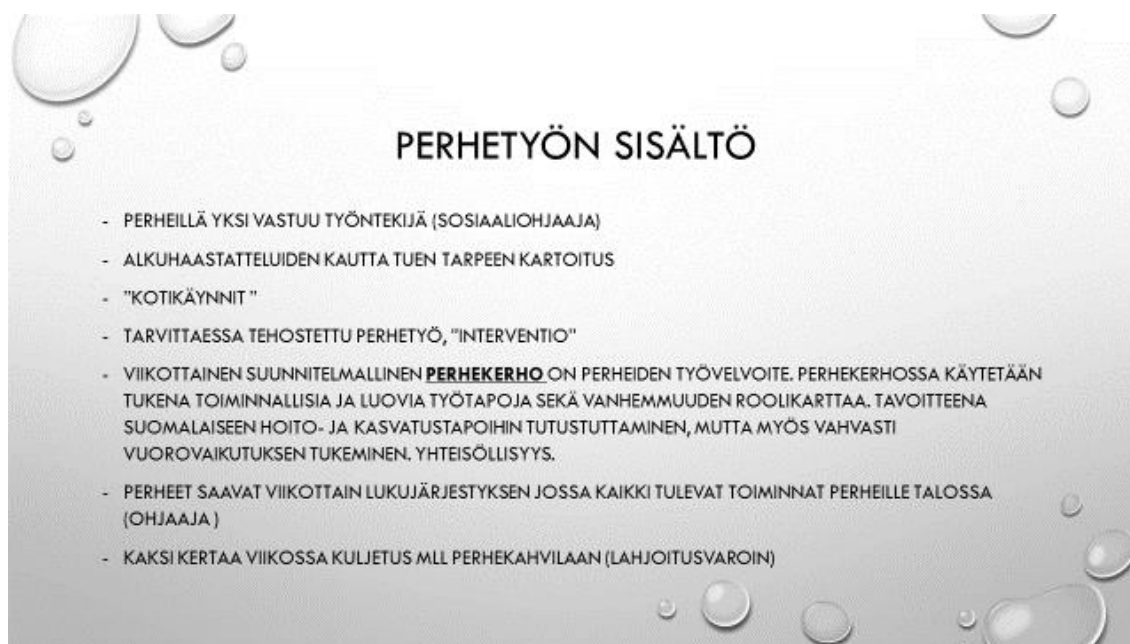
Ensi- ja turvakotienliiton Vauvaperhe turvapaikanhakijana projektin kokemusten mukaan pienillä ja lyhytkestoisillakin ennaltaehkäisevillä toimilla on mahdollista tukea vanhemmuutta ja lisätä perheiden hyvinvointia merkittävästi. Tällaisia ovat esimerkiksi vanhempi-lapsiryhmät, vertaistuki, perhekahvilatoiminta, retket, työpajat, ja perhekohtaiset tapaamiset. Näiden toimintojen avulla on saatu onnistumisen kokemuksia myös toiminnallisista menetelmistä ja ilman yhteistä kieltä toimimisesta. (Ensi- ja turvakotienliitto 2014)

Ajattelin, että tässä työssä olisi varmasti apua opintojeni kautta ajankohtaiset luovat ja toiminnalliset menetelmät. Vanhemmuuden roolikarttaa taas on Suomessa kehitetty myös maahanmuuttajien kanssa tehtävään työhön, joten sen käyttöön otto työhön tuntui luonnolliselta myös minulle. Olen myös huomannut, että monet turvapaikanhakija perheet eivät ole niin tottuneita keskustelemaan vanhemmuudesta. Heille koko sosiaalityö ja siihen liittyvä perhetyö, on aivan uusia käsitteitä. Siksi toiminnalliset, luovat ja selkokieliset versiot voisivat toimia heidän kohdallaan paremmin.

Koska työ maahanmuuttajien kanssa oli myös minulle aivan uusi asia, olin myös itse kiinnostunut etsimään ja oppimaan lisää tietoa ja kokemusta sen takana olevista ilmiöistä. Parhaita opettajia kaiken kirjallisuuden ja asiantuntijuuden rinnalla, ovat olleet perhekerhoon osallistuneet perheet. Toivon että se ja kaikki muu oppimani sekä etsimäni tieto tulee työssä esille.

2 Tavoitteet ja arviointimenetelmät

Tämä kirjallinen raportti on osa toiminnallista opinnäytetyötäni. Tämän raportin tarkoituksena on esitellä perhekerho, jota toteutin turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksessa. Perhekerho on osa muuta perhetyön kokonaisuutta keskuksessa, jonka olen mallintanut (kuva 1). Perhetyön kokonaisuutta on rakennettu vastaanottokeskuksessa syyskuusta 2015 saakka. Alla olevasta kuvasta näkee millaiseksi se on syksyn jälkeen muotoutunut.

Kuva 1: Perhetyön sisältö

Perhekerhon esittelyn lisäksi arvioin opinnäytetyössäni sitä, toimiiko perhekerho tukena muulle perhetyölle. Arvioin myös sitä sopiiko perhekerhomallinen työskentely vastaanottokeskuksen perhetyöhön ja arkeen. Halusin myös selvittää miten vanhemmuuden roolikartta ja luovat sekä toiminnalliset menetelmät soveltuvat siihen työhön.

Opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa oli tarkoitukseni enemmän arvioida juuri vanhemmuuden roolikartan soveltuvuutta perhekerho toimintaan. Aika nopeasti kuitenkin alkoi näyttämään siltä, että juuri se ei ollut niin relevantti perheiden näkökulmasta. Vanhemmuuden roolikartta nousi enemmän menetelmäksi yhdessä toiminnallisten ja luovien menetelmien kanssa perhekerhoa suunniteltaessa ja toiminnan aikana. Tästä syystä päädyin enemmän arvioimaan ja kuvaamaan nimenomaan perhekerho toimintaa kokonaisuutena.

Opinnäytetyöni tarkoituksena on pääosin osoittaa kykyä ammatillisen taidon ja teoreettisen tiedon yhdistämisestä, niin että siitä on alan ammattilaisille jotakin hyötyä (Vilka ym. 2003,158). Joten tämäkin työn raportointi keskittyy pääosin siihen.

Toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena voi olla käytännön toiminnan ohjeistamista, toiminnan järjestämistä sekä järjeistämistä tai opastamista. Toiminnallisen opinnäytetyön voi olla alasta riippuen ammatilliseen käytännön työhön tarkoitettu ohje, ohjeistus tai opastus. Toiminnallinen opinnäytetyön voi myös toteuttaa järjestämällä tapahtuman. Toiminnallisessa opinnäytetyössä yhdistyy käytännön toteutus ja sen raportointi tutkimusviestinnän keinoin. (Vilka H. & Airaksinen T. 2003,9.)

Opinnäytetyössäni pyrin kuvaamaan toimintaa perusteellisesti ja käytännönläheisesti, jotta se olisi mahdollisimman helposti otettavissa käyttöön muuallakin. Kaikki toiminta on perusteltua viitekehuksesta käsin.

Oma oppimispäiväkirjani ja muut muistiinpanot prosessin aikana toimivat arvioinnin välineenä. Koko työn tarkoitus on tuoda esiin juuri työn toteuttajan ammatillisuutta, ja kykyä ammatilliseen perusteltuun toimintaan. Oppimispäiväkirjassa olen pitänyt kynnyksen mahdollisimman matalana itselleni kirjoittamiselle. Tämän johdosta se ei kokonaisuudessaan tule näkyville työssäni, vaan käytän sitä oman prosessin ja reflektoinnin apuvälineenä. Oppimispäiväkirja toimii omana muistinani. Tietoisuus näistä asioista tulee paremmin kirjoitetun tekstin kautta, kuin että olisi pelkän muistin varassa.

Oppimispäiväkirjaan on hyvä merkitä kaikki ideointiin ja aihealueeseen liittyvä pohdinta ja havainnointi. Matkan varrella esiin tulevat kirjallisuudet, artikkelit ja lehtileikkeet on hyvä kirjata ylös. Myös muutoksia on hyvä kirjata ylös. Lisäksi toimeksiantajan ja yhteistyökumppaneiden kanssa käydyt keskustelut ja sähköpostit kirjataan. (Vilka ym. 2003,21-22.)

Perhekerhoon osallistuneita perheitä on haastateltu. Haastatteluissa on selvitetty vanhempien kokemuksia ja koettua hyötyä perhekerhon toiminnasta. Näissä haastatteluissa olen aineiston keruun menetelmänä käyttänyt laadullisen tutkimuksen teemahaastattelua. Se on hyvä menetelmä, kun ei tiedä, millaisia vastauksia tulee saamaan, tai kun vastaukset perustuvat omaan kokemukseen. Se voisi toimia hyvin, koska halusin juuri kuvailla ja tutkia vanhempien kokemusta.

Haastattelut olivat puolistrukturoituja teemahaastatteluja (liite 1), joissa edettiin etukäteen valittujen teemojen ja niihin liittyvien kysymysten mukaan. Teemat ja kysymykset oli suunniteltu niin, että niissä etsitään merkityksellisiä vastauksia opinnäytetyön tarkoituksen ja tehtävän mukaisesti. Haastattelut perustuvat valittuun työmuotoon ja sitä ohjaavaan viitekehkeyseen. (Tuomi J. & Sarajäri A. 2009, 75.) Ennen haastattelua saatekirje (Liite 2) luettiin heidän omalla äidinkielellään. Saatekirjeen yhteydessä oli suostumuslomake, jonka he allekirjoittivat. Kaikki haastatteluun pyydetty vanhemmat osallistuivat.

Haastatteluissa oli haasteita yhteisen kielen puuttumisen johdosta. Taloudellisista resursseista johtuen en voinut käyttää ammattitulkkaa, joten käytössäni on keskuksen kaksikielinen ohjaaja. Erityisen tarkka tuli olla, että haastateltava ja ohjaaja ymmärtävät kysymykseni ja toisin päin. Haastatteluissa herkästi kysyin uudelleen, tarkensin omaa kysymystäni tai tarkensin vastausta ja sitä olinko ymmärtänyt oikein.

Haastattelut on litteroitu nauhoitetusta puheesta. Haastattelujen analysoinnin tein tyypittelyllä ja teemoittelulla. Analysoinnin tarkoituksena on sisällöllisten valintojen perustelu myös palvelujen saajien näkökulmasta. (Vilka ym. 2003, 64.)

Koska aika oli rajallinen ja vastaanottokeskustoiminta kovin hektistä tällä hetkellä, en haastatellut muita työntekijöitä, vaikka sitä alustavasti suunnittelin. Kävin kuitenkin suunnitellusti Maahanmuuttoviraston vastaanottokeskuksen sosiaalityön kahdessa koulutuksessa esittelemässä kehitettyä perhetyön mallia ja perhekerhon toimintaa. Nämä koulutukset kattoivat koko suomen vastaanottokeskukset. Kirjasin siellä tulleet kommentteja ja ajatuksia. Jälkeenpäin myös Maahanmuuttoviraston sosiaalityöstä vastaava ylitarkastaja vastasi sähköpostitse palautepyyntööni.

Toiminnallisessa opinnäytetyössä tutkimusmenetelmiä käytetään hieman väljemmässä merkityksessä, vaikka tiedon keräämisen keinot voivat olla samoja. Toiminnallisessa työssä käsitellään tutkimusta lähinnä selvitysten tekemisessä ja yhtenä tiedonhankinnan apuvälineenä. (Eskola J. & Suoranta J. 2000.)

3 Viitekehys ja keskeiset käsitteet

Opinnäytetyöni tehtävänä oli kehittää ja toteuttaa perhekerho vastaanottokeskuksessa asuville perheille. Perhekerho on osa muuta perhetyötä vastaanottokeskuksessa. Viitekehys työsäni lähtee maahanmuuton tuomien erityispiirteiden esilletuomisella. Sen kautta nousee kulttuurisensitiivisyys, mikä on erityisen tärkeä näkökulma työskenneltäessä varsinkin vasta maahan tulleiden pakolaisten kanssa.

Toiminnan kautta on myös tarkoitus tuoda esille, että perhetyö on lainsäädännön kautta perusteltua toimintaa vastaanottokeskuksessa. Perhetyö on sosiaalipalvelua vastaanottokeskuksessa. Tässä opinnäytetyössä perhetyön rinnalle nousi voimakkaasti myös lapsilähtöinen työskentelyote. Meillä on velvollisuus myös miettiä, miten lapsen saavat tarvitsemansa tuen ja avun, vaikka vanhemmat eivät haluaisi osallistua johonkin toimintaan. Perhetyö ja lapsikeskeisyys eivät voi olla toisiaan sulkevia työmuotoja.

Vanhemmuuden tarkastelun tueksi ja rooliteorian pohjalta on syntynyt vanhemmuuden roolikartta, jota olen käyttänyt perhekerhossa menetelmänä. Luovat ja toiminnalliset menetelmät ovat toimineet menetelmänä roolien tarkastelulle ja vahvistamiselle sekä vanhemmuuden tukemiselle. Kaikessa toiminnassa on vahvasti läsnä vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen. Näissä menetelmissä on suurilta osin juuri kyse vuorovaikutuksesta. Vuorovaikutuksesta perheen sisällä, toisten kautta ja mitä itse siihen tuo sekä antaa. Tässä perhekerhossa oli myös tärkeää ohjaajan vuorovaikutus. Oman ohjaamisen kautta vanhemmille voitiin mallintaa ja antaa ehdotuksia oman vuorovaikutuksen parantamiseen.

3.1 Maahanmuutto ja kulttuurisensitiivisyys

Maahanmuuttajat ovat moninainen ryhmä ihmisiä Suomessa. Suomessa puhutaan jo ainakin 150 kieltä, ja maahanmuuttajia on lukuisista maista ja kulttuureista. (Alitolppa-Niitamo A. & Fågel S. & Söderling I. 2013, 17.) Tästä syystä on hyvä muistaa, että heidän toimintakykyyn liitettävät erityiskysymykset eivät kosketa kaikkia maahanmuuttajia samalla lailla. Maahanmuuttajien keskuudessa on eri syistä maahan muuttaneita, joten maahanmuutto sinänsä ei välttämättä aiheuta haasteita. Maahanmuuttajien joukossa on esimerkiksi pakolaisia ja turvapaikanhakijoita, työperusteisia maahanmuuttajia, lukutaidottomia, vanhuksia tai muulla tavoin määriteltyjä maahanmuuttajaryhmiä. (Terveystieteiden tutkimuskeskus, 2014.)

Tämän opinnäytetyön asiakasryhmä on kuitenkin turvapaikanhakija perheet. Turvapaikanhakijoilla elämänhallintaan ja mielenterveyteen vaikuttaa lähtömaan tilanne, pakomatalla koettut haasteet ja traumat sekä turvapaikanhakuprosessiin liittyvät kysymykset. Ne ovat perheille usein kuormittavia tekijöitä. Siksi meidän tulee muistaa, että maahanmuutto kokemuksena - vaikka se olisi perheelle positiivinen ja vapaaehtoinen tapahtuma - on sinänsä

iso stressitekijä, jonka vaikutus tulisi huomioida. On toki myös hyvä olla ennakkoon jotain perustietoa maahanmuutosta ilmiönä ja erilaisista Suomeen tulevista maahanmuuttajaryhmistä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että pitäisi tietää kaikki toisten kulttuurista, tai edes hyväksyä kaikkea itse omassa elämässään. Joskus voidaan sortua siihen, että maahanmuuttaja nähdään vain oman kulttuurinsa ja uskontonsa edustajana. Tällöin oletetaan helposti hänen toimivan tai ajattelevan tiettyjen ennakkokäsitysten mukaisesti. Silloin on vaarana että työntekijä tyypistää arviointinsa vain tietyn kulttuurin oppien mukaan. Se olisi asiakkaan aliarvioimista ja voi johtaa virhearviointeihin. Sosiaalityön tehtävä on auttaa perheitä ja yksilöitä, ei muuttaa tai vaikuttaa kulttuuriin. Koska kasvatustavat voivat olla eri kulttuureissa hyvin erilaisia voi olla hankalaa välttää niiden vertailua ja arvottamista. Työntekijän täytyy pystyä avoimesti ja uteliaasti keskustelemaan niistä asiakkaan kanssa. Vanhempien ja lasten roolit muuttuvat uudessa kotimaassa, naisen ja miehen asema on erilainen lähtömaahan verrattuna. Kuten suomalaisperheiden kanssa, myös maahanmuuttajataustaisten vanhempien kohdalla on myös hyödyllistä saada heistä itsestään ja omasta taustastaan löytyvät omat voimavarat käyttöön. (Terveystieteiden tutkimuskeskus. Lastensuojelu ja monikulttuurisuus. Viitattu 11.4.2016.)

Kulttuurinen tausta tuo väistämättä uusia sisältöjä ja erilaisia piirteitä työhön. Kun me hyväksymme sen rikastuttavana lisänä, sekä teemme työtämme kulttuurisensitiivisellä otteella, tulee tavoitteiden saavuttaminen asiakkaan kanssa helpommaksi. Riski turhautua ongelmien ja vaikeuksien lisääntyessä tulee helpommaksi. Empaattisuus, kunnioitus, kiinnostus kulttuuria kohtaan, muuntautumiskyky, hyväksyvä asenne ja avoimuus uusille asioille tukevat meitä kulttuurisensitiivisyydessä. (Alitolppa-Niitamo ym.2013, 75.)

Ihmisillä on oman kulttuuritaustansa tuomat erilaiset tarpeet ja odotukset vuorovaikutustilanteista. Tämä on otettava huomioon. Kulttuurisensitiivellä työotteella varustettu työntekijä kykenee luomaan soveltuvat puitteet ja tekemään vuorovaikutustilanteesta vähemmän haasteellisen. Työntekijä on omaksunut taidon olla avoin ja herkkä suhteessa toiseen henkilöön ja hänen kulttuuriin. Hän kykenee myös tunnistamaan ja hyväksyy erot itsensä ja toisen ihmisen ja kulttuurien välillä. (Schubert Carla. 2007, 204.)

Schubert (2007, 206) kirjoittaa myös kulttuurisesta empatiasta. Se tarkoittaa toisen kulttuurin ymmärtämistä ja hyväksymistä. Kulttuurillisesti empaattinen työntekijä on myötämielinen vierasta kulttuuria kohtaan. Kulttuurisen empaattisuuden tarkoituksena on oppia toisesta samalla ymmärtäen häntä. Tiedonkeruun ja kyselyn avulla työntekijä ymmärtää paremmin kulttuurista tai uskonnosta pohjautuvia tarpeita, asenteita, arvoja ja ajatusmalleja.

Luottamus on tärkeä kysymys työskennellessä maahanmuuttajien ja varsinkin turvapaikanhakijoiden parissa. Se tulee ilmi arjen työssä asukkaidemme kanssa. Heidän

suhtautumisensa ja luottamuksensa viranomaisiin saattaa olla kovin erilainen, kun olemme tottuneet. He saattavat suhtautua kovin varauksellisesti viranomaisiin tai saattaa olla halu miellyttää heitä. Tämä johtuu usein asiakkaiden kielteisistä kokemuksista omasta lähtömaasta koskien viranomaisia. Tämä saattaa hidastaa hyvän ohjaussuhteen rakentumista. Luottamus kun on kaiken työn lähtökohta. Sekä tämä asia että kielen tuomat haasteet voivat helposti johtaa väärinkäsityksiin. (Korhonen V. & Puukari S. 2013, 184.)

Itse ajattelen, että nämä edelle kuvatut asiat ovat erityisen tärkeitä työskennellessä eri kulttuureista tulevien henkilöiden kanssa. Sosiaalityötä ei mielestäni saa ohjata omat asenteet ja uskomukset. Työn lähtökohta täytyy olla, että kaikille tulee tarjota samaa palvelua, vaikka itse olisit esimerkiksi sitä mieltä, että henkilö ei ole oikean syyn takia tullut Suomeen. Olen itse saanut hyviä kokemuksia olemalla avoin, avoimessa dialogissa ja puhumalla asioista, kuten ne ovat. Salassapitovelvollisuutta ei voi yli korostaa, eikä painottamista siitä, että teemme työtä heitä auttaaksemme, ei kontrolloidaksemme tai painostamalla.

Työskennellessä perheiden kanssa on hyvä ottaa huomioon, myös se että perheen sisällä saattaa syntyä erimielisyyksiä siitä, miten suhtautua uuden kotimaan kulttuuriin. Vanhemman sukupolven edustajat voivat välillä jopa kokea uhkaksi uuden kulttuurin tuomat asiat. Lapset ja nuoret jäävät kahden kulttuurin väliin, koska saattavat omaksua paljon nopeammin uuden kulttuurin. Tästä voi syntyä ristiriitoja. (Schubert. 2007, 68.) Tästä syystä näen, että vanhempien mukana olo työskentelyssä on erityisen tärkeää, jotta he saavat tukea, tietoa ja mahdollisuuden keskustella ja kysyä.

3.2 Vastaanottokeskuksen sosiaalityötä ohjaava lainsäädäntö

Suomessa vastaanottokeskusten toimintaa ohjaa ”Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta”. Lain tarkoituksena on turvata kansainvälistä suojelua hakevan ja tilapäistä suojelua saavan toimeentulo ja huolenpito. Laki ohjaa vastaanottokeskuksen toimintaa. Vastaanottokeskuksen tarkoituksena on kansainvälistä suojelua hakevan ja tilapäistä suojelua saavan toimeentulon ja huolenpidon järjestäminen. Vastaanottokeskus on paikka, johon nämä henkilöt majoitetaan. Vastaanottokeskusten tehtävä on järjestää ja vastaanottopalvelut. Vastaanottopalveluilla tarkoitetaan majoitus, vastaanotto- ja käyttörahaa, sosiaalipalveluja, terveydenhuoltopalveluja, tulkki- ja käännöspalveluja sekä työ- ja opintotoimintaa. (L 388/2015.)

Sosiaalipalvelut määritellään laissa seuraavasti: Turvapaikanhakijalla, jolla ei ole kotikuntaa Suomessa, on oikeus saada sosiaalihuoltolain mukaisia sosiaalipalveluja. Tämän tarpeen tulee arvioida sosiaalihuollon ammattihenkilö vastaanottokeskuksessa. Sosiaalityötä ja sosiaaliohjausta vastaanottokeskuksessa tekee myöskin sosiaalihuollon ammattihenkilö. Sosiaalipalveluihin kuuluu neuvontaa, ohjausta, sosiaalisten ongelmien selvittämistä ja muita tukitoimia,

jotka ylläpitävät ja edistävät yksilöiden ja perheen turvallisuutta ja suoriutumista sekä yhteisöjen toimivuutta. (L 388/2015.)

Erityisesti lakia ohjataan soveltamaan lasten ja haavoittuvassa asemassa olevien auttamiseen ja suojeluun. Erityistä huomiota tulee kiinnittää lapsen etuun, kehitykseen ja terveyteen. Lapsen etua arvioitaessa on myös otettava huomioon, mitä lastensuojelulaki säättää lapsen edun arvioinnista. Lapsen toivomukset ja mielipide tulisi myös ottaa huomioon iän ja kehitystason edellyttämällä tavalla. Lasta koskevat asiat on käsiteltävä kiireellisesti. (L 388/2015.)

Maahanmuuttovirasto on se organisaatio joka ohjaa, suunnittelee ja valvoo lain vastaanotto-keskustoimintaa, sekä maksaa kustannukset. Palvelujen toteuttajina on eri organisaatioita, esimerkiksi valtio itse, kunnat, Suomen Punainen Risti sekä lukuisa joukko yksityisiä palvelualan yrityksiä ja yhdistyksiä. (Maahanmuuttovirasto 2016.)

Maahanmuuttoviraston toiminta on ollut syksystä saakka ruuhkautunut. Puhuttelukutsuja ja päätöksiä turvapaikasta joudutaan odottamaan pitkiä aikoja. Aikaa voi mennä vuosikin ennen kuin nämä ovat toteutuneet. Tämä asettaa erityisiä haasteita vastaanottokeskustoimintaan. Vastaanottokeskuksissa on siis tehtävä työtä myös sen eteen, että kotoutumisella on hyvät lähtökohdat päätöksen jälkeen. Kotoutuslaissa määritellään, että viranomaisten tulee kiinnittää huomiota lapsen tai nuoren kehitystä tukevan ja ohjaavan vanhemmuuden edellytyksiin ja vanhempien tuen ja koulutuksen tarpeisiin. (L1386/2010.)

3.3 Perhetyö ja lapsilähtöisyys

Sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö on myös tarjottava vastaanottokeskuksen perheille. Lain mukaan perhetyöllä tarkoitetaan hyvinvoinnin tukemista sosiaaliohjauksella ja muulla tarvittavalla avulla tilanteissa, joissa asiakas ja hänen perheensä tai asiakkaan hoidosta vastaava henkilö, tarvitsevat tukea ja ohjausta omien voimavarojen vahvistamiseksi ja keskinäisen vuorovaikutuksen parantamiseksi. Perhetyötä annetaan erityistä tukea tarvitsevan lapsen tai nuoren terveyden ja kehityksen turvaamiseksi. (L 1301/2014.)

Sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö on palvelu, joka ei vaadi lastensuojelun asiakkuutta. Perhetyöllä tuetaan asiakkaan ja hänen perheensä hyvinvointia. Perhetyöllä vahvistetaan voimavaroja ja parannetaan vuorovaikutusta perheessä. Perhetyötä tehdään ehkäisevänä tai niin sanottuna korjaavana työnä ja sitä tehdään yleisimmin sosiaalitoimen, neuvolan, päivähoidon tai koulun yhteydessä. Perhetyön tulee olla kokonaisvaltaista, suunnitelmallista ja pitkäjänteistä. (Tirkkonen 2015.) Vastaanottokeskuksella asuville se tarkoittaa sitä, että peruspalvelut tulee antaa keskuksen toimesta. Jos tarvitaan lastensuojelun palveluita, on kunnan neuvollisuus järjestää.

Perhetyön avulla voidaan tukea vanhemmuutta ohjaamalla ja tukemalla vanhempia lasten hoidossa ja kasvatuksessa. Perheitä ohjataan ja tuetaan kodin arjen ja rutiinien hallinnassa. Perheen toimintakykyä pyritään vahvistamaan. Tärkeää on myös vuorovaikutustaitojen tukeminen, sekä perheen sisällä että sosiaalisissa verkostoissa. Hyvin onnistuneella perhetyöllä ehkäistään syrjäytymistä. (Tirkkonen 2015.)

Opinnäytetyöprosessin aikana nousi tärkeäksi teemaksi lapsien näkökulma turvapaikanhakijana ja vastaanottokeskuksen palvelunsaajina. Joskus voi olla niin, että syystä tai toisesta vanhemmat epäröivät osallistumista ehdotettuun toimintaan. Silloin voi olla paikallaan miettiä, voisiko vanhempia velvoittaa jollain tavalla osallistumaan toimintaa, koska se nähdään kutienkin lapsen kasvun ja kehityksen kannalta tärkeäksi. Perhekeskeisyys ja lapsilähtöisyys eivät saa olla toisiaan poissulkevia lähtökohtia.

Minna Lähteenmäki on vuonna 2013 tutkimuksessaan havainnut, että turvapaikkaa Suomesta hakevat lapset voivat usein huonosti asuessaan vastaanottokeskuksessa. Heidän elämäänsä vaikeuttavat aiempien kokemusten lisäksi hakuprosessin aikaiset olosuhteet. Siirtymiset keskuksista toiseen, asumisahtaus, asuminen kaukana Suomessa olevista sukulaisista, hakuprosessin ja kuntapaikan löytymisen pitkittyminen, oma tai mukana olevan vanhemman heikko terveystilanne, vastuun kantaminen kotitöistä ja pikkusisaruksista, ystävien puute ja näiden poislähtemiset sekä eristäytyminen hankaloittivat monen lapsen elämää tuona aikana. Arjen kulkuun vaikuttaa vahvasti myös turvapaikkapäätösten odottaminen ja saaminen. Koti ja perheeseen kuuluminen merkitsivät lapsille paljon. Yleensä mukana olevat perheenjäsenet olivat toistensa tukena prosessin aikana, mutta joskus yhteinen eläminen, esimerkiksi masentuneen tai psyykkisesti sairaan vanhemman kanssa saattaa muuttua raskaaksi, jopa vahingolliseksi kokemukseksi lapselle. Tutkimuksessa havaittiin, että tullakseen huomioiduiksi lapset käyttäytyivät huomiota herättävästi ja hakeutuivat herkästi muiden ihmisten läheisyyteen. Havaittiin myös että tärkeitä tuen antajia olivat laitoksen muut lapsiasukkaat ja siellä työskentelevät työntekijät. (Lähteenmäki 2013.)

Parsons Annika (2000, 5-6) on selvittänyt lapsen edun toteutumisesta turvapaikanhakija- ja pakolaislapsia koskevissa päätöksissä. Teoksessa kirjoitetaan paljon lapsen oikeuksista perustuen YK:n yleissopimukseen lapsen oikeuksista sekä esimerkiksi EU:n perusoikeuskirjaan. Yksi tärkeä huomio tässä on, että Suomi on sitoutunut kohtelevaan turvapaikanhakijalapsia ensisijaisesti lapsina, ei nimenomaan turvapaikanhakijoina. Lapsille tulee turvata oikeus elämään, henkiinjäämiseen, kehittymisen edellytyksiin, suojeluun ja huolenpitoon, omaan henkilöllisyyteensä sekä tasa-arvoiseen kohteluun. Lasta koskevassa päätöksenteossa lapsen edun tulisi aina olla ensisijaista, mutta usein käytännössä näin ei ole.

”EU:n perusoikeuskirjan 24 artiklassa määritellään erikseen lapsen oikeudet seuraavasti:

- 1. Lapsella on oikeus hänen hyvinvoinnilleen välttämättömään suojeluun ja huolenpitoon. Lapsen on saatava ilmaista vapaasti mielipiteensä. Lapsen mielipide on hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti otettava huomioon häntä koskevissa asioissa;*
- 2. Kaikissa lasta koskevissa viranomaisten tai yksityisten laitosten toimissa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu;*
- 3. Jokaisella lapsella on oikeus ylläpitää henkilökohtaisia suhteita ja suoria yhteyksiä kumpaankin (Parsons 2000, 20).”*

Työskenneltäessä perheen kanssa on lapsikeskeinen työskentely sitä, että työskennellään myös nimenomaan lapsen kanssa. On otettava huomioon lapsen yksilöllinen erityisyys. Lapsikeskeisessä ajattelussa otetaan kantaa lapsen huomioimisen ja hänen kanssaan työskentelyn puolesta. (Muukkonen T., 146.) Lapsikeskeisyyttä käytännön tasolla tämän työn näkökulmasta ajattelen esimerkiksi niin, että jotkut toiminnot voivat olla lapsen turvallisen ja hyvän kehityksen kannalta tärkeitä toteuttaa, vaikka vanhemmat eivät sitä juuri siinä hetkessä näe. Perhetyö ei missään nimessä saa olla lapsilähtöisyyttä poistava työmuoto. Ajattelen, että nämä kaksi asiaa voivat hyvin kulkea rinta rinnan.

3.4 Vanhemmuuden roolikartta

Vanhemmuuden roolikartta on välineenä opinnäytetyössäni toteutettavassa perhekerhossa. Vanhemmuuden roolikartta pohjautuu rooliteoriaan, jonka isä siis Jacob Levy Moreno on. Rooliteorian avulla voidaan tarkastella ihmisen käyttäytymistä, vuorovaikutusta ja toimintaa eri rooleissa. Se tarkastelun avulla ihminen voi halutessaan pyrkiä muuttamaan omaa rooliaan ja käyttäytymistään sekä suhtautumistaan esimerkiksi vanhemmuudessa. Rooliteorian mukaan tähän tarvitaan spontaaniutta ja kohtaamista tukevia menetelmiä. (Niemistö R. 2007, 90-91.) Vanhemmuuden Roolikartta onkin erilaisine sovelluksineen näyttäytynyt käyttökelpoiseksi työvälineeksi kehityksestä ja lasten kasvatuksesta kiinnostuneille.

Vanhemmuuden roolikartta syntyi Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymän henkilöstön kehittelyn tuloksena 1999. Sen tarkoituksena oli arkiajattelussa hahmottaa vanhemmuutta mahdollisimman selkeästi ja luontevasti. Varsinkin ammattilaisten käytössä siitä on tullut suosittu apuväline lasten, perheiden ja vanhempien kanssa. Roolikartan käytön tärkeä arvo on, että käsitteet on kuvattu käytännönläheisesti ja peruslähtökohta on myönteinen ja toivoa ylläpitävä. (Ylitalo 2011, 8-9.)

Roolikartassa jaetaan viisi pääroolia eli motivaatiroolia. Ne kuvaavat vanhemman toiminnan perusmotiiveja lapsen tarpeiden näkökulmasta. Nämä roolit kehittyvät vähitellen suhteessa

ja vuorovaikutuksessa lapseen. Tähän vanhemmilla ja lapsilla tulee olla riittävästi yhteistä aikaa, jotta roolit voivat kehittyä. Tarvitaan vastavuoroista suhdetta, jotta roolit kehittyvät. (Ylitalo 2011, 9-16.)

Motivaatoroolit ovat: huoltaja, rakkauden antaja, rajojen asettaja, ihmissuhdeosaaja, elämän opettaja. Maahanmuuttajille suunnatussa versiossa käytetään elämänopettajasta nimeä kulttuuri. Motivaatoroolien pohjalta on mietitty tavoiterooleja, esimerkiksi elämänopettajan motivaatoroolissa yksi tavoiterooli on oikean ja väärän opettaja. Kolmantena tasona on tekorooli, eli mitä vanhemmat tekevät ja ajattelevat suhteessa oikean ja väärän opettamiseen. Vanhemmuuden rooleja tarkastellaan kehitysasteiden kautta. Nämä kehitysasteet ovat: sopivasti kehittynyt, ylikehittynyt, alikehittynyt, puuttuva ja vääristynyt. Näin päästään työskentelemään ja vahvistamaan niissä ja niitä rooleja, mitä perhe eniten tarvitsee. (Ylitalo 2011, 9-16.)

Vanhemmuuden roolikartasta on kehitetty selkoversio (Liite 3 ja 4), joka on tarkoitettu nimenomaan maahanmuuttajien kanssa tehtävään perhetyöhön. Selkokielen version materiaali on helposti ymmärrettävää kieltä ja kuvia. Se on tarkoitettu käytettäväksi perheissä, joissa on heikko kielitaito, heikko lukutaito tai keskittymisen vaikeuksia. Kuvallisen version keskiössä on kysymys ”mitä lapsesi sinulta tarvitsee”? Toisessa osassa on esimerkkejä roolien sisältämistä asioista kirjoitettuna. Selkoversiossa työskentelyssä käytetään keskustelua, vertailua, rohkaisua ja kannustusta ja arviointia. Selkoversio kuten vanhemmuuden roolikartta muutenkin on kovin joustava työkalu. Sen ei tarvitse olla kokoajan näkyvässä asiakkaalle. Työntekijä voi käyttää sitä työotteessa suunnitellessaan, ajatellessaan ja toimiessaan. Työskenneltäessä perheen vahvuuksien löytymistä ja omatoimista selviytymistä on pidettävä perustavoitteina. (Rautiainen 2002, 85-89.)

3.5 Toiminnalliset ja luovat menetelmät

Perhekerho on toiminnallinen ja toiminnassa käytetään luovia toimintoja. Vanhemmuuden roolikartan läpikäyminen konkreettisesti keskustelemalla on työssä vähemmän läsnä. Toiminnallisuus on keskiössä. Perhekerhossa toiminnallisuus ja luovuus ovat laulamista, maalamista, leikkimistä, askartelua, pieniä draamallisia harjoitteita ja valokuvaamista.

Usein perinteiset keskustelumenetelmät eivät tuota tulosta. Tähän tarpeeseen vastaa toiminnalliset ja luovat menetelmät. Menetelmät voivat olla hyvin pienimuotoisia, eikä niihin välttämättä tarvita työntekijältä osaamista tai taitoa esimerkiksi tiettyyn taiteen alaan. Toiminnalliset menetelmät ovat usein konkreettisen tehokkaita elämyksellisyyden ja osallistumisen intensiteetin johdosta. Tunteet, arvot ja asenteet tulevat paremmin esille tekemisen kautta. Niitä on usein myös helpompi tuoda esille ja ilmaista toiminnan kautta. Luovien ja taiteellisten

ten toimintojen lisäksi toiminnalliset menetelmät voivat olla: leikkejä ja pelejä, rentoutumista, liikuntaa, arkitoimintaa (ruuan laitto, siivous ym.). Ohjaajan rooli on näissä menetelmissä tärkeä. On olennaista että ohjaaja tietää miksi ja miten hän menetelmää käyttää. (Järvinen R. & Lankinen A. & Taajamo T. ym., 191-193.)

Voimaa taiteesta oppaassa Annukka Häkämies osuvasti vastaa siihen, mihin taiteellisia, luovia menetelmiä tarvitaan. Niitä tarvitaan, koska niillä saadaan etäännytetympe, fiktiivinen tapa lähestyä vaikeita asioita. Taide vastaa ihmisten tarpeeseen tulla kuulluksi ja näkyväksi omissa asioissaan. Taide tuo toisenlaisen kielen sanoittaa tunteita, joihin eivät sanat taivu. Taiteella on suora yhteys tunteisiimme, siksi niiden tutkiminen ja tunnistaminen taiteen keinoin on luontevaa. (Malte-Colliard 2013, 9-11.)

Bardy taas määrittelee Taide keskellä elämää teoksessa, että taide on tapoja kuvata ja nimetä maailmaa työstämällä havaintoja ja kokemuksia taiteen eri lajeissa koetelluin keinoin. Hän jatkaa: taiteessa luodaan ja jaetaan muotoja ja merkityksiä. Taide peilaa, tulkitsee ja muuttaa todellisuuksien hahmottamista, havaitsemisen, kokemisen ja tuntemisen tapoja. (Bardy 2007, 5.)

Esimerkiksi kuva voi tuoda esiin asioita, joita ei koskaan verbaalisesti kertoisi muille. Kuvan tekeminen antaa siis ihmisille toisenlaisen tavan kertoa omasta elämästään ja sen merkityksestä itselleen. Kerronta ja kuvan tekeminen eivät kuitenkaan pois sulje toisiaan, vaan niitä voi hyvinkin yhdistää tai käyttää erikseen. Kuvasta saattaa muodostua yllätys itselle, varsinkin jos sen jälkeenpäin selostaen kertoo toiselle. Sillä juuri tämä toiselle kertominen todentaa asian itselle. Silloin kuulee omat ajatuksensa peilin - eli toisen ihmisen kautta. (Sava, Vesanen-Laukkanen 2004, 64-66.)

Jari Sinkkonen kirjoittaa leikin ja luovuuden merkityksestä luentomateriaalissaan (Sinkkonen 2013) kiintymyssuhteesta. Hän sanoo, että leikin siemen on olemassa lapsessa, mutta se on herätettävä vuorovaikutuksessa. Symbolien maailma auttaa lasta hahmottamaan. Leikin, luovuuden ja taiteen maailmassa mikään ei koskaan kuole tai mene rikki. Sinkkonen sanoo että taide on aivojen ”megavitamiini” ja tekee elämästä elämisen arvoista.

Luovuus on meissä kaikissa. Se ei ole syntymälahja ja sitä voi kehittää kaikissa aikuisissa ja lapsissa. Oikeus ja tarve olla luova on jokaisella. Esimerkiksi leikissä on helppo olla luova. Luova toiminta tukee itsetuntoa, tuottaa iloa ja onnistumisia. Lapsen luovuuden kehittämisessä on aikuisella tärkeä rooli. Aikuinen ohjaa lasta luovuuteen omalla ohjauksellaan. Yhdessä leikkiminen, käsillä tekeminen, aistien käyttö ja tarinat, kaikki tukevat luovaa ajattelua. (Vehkalahti R. & Urho T. 2013, 21-23.)

Toiminnalliset ja luovat menetelmät ovat erittäin käyttökelpoisia työssä maahanmuuttajien kanssa. Näissä menetelmissä kielellä ei ole niin tärkeää asemaa, kuin keskusteluun perustuvassa työssä.

4 Työn toiminnallinen osuus eli Perhekerho

Seuraavaksi esittelen kahdeksan kerran rungon toteutetusta perhekerhosta, jonka olen suunnitellut ja toteuttanut. Jokaisen kerran jälkeen löytyy myös lyhyt kuvaus siitä, miten käytännössä toiminta sillä kertaa toteutui ja onnistui. Perhekerho kokoontui viikoittain. Kerho oli aina samana viikonpäivänä ja samaan kellon aikaan. Kerhoon oli varattu aikaa puolitoista tuntia. Tämä oli tärkeä asia sitoutumisen kannalta, sekä perheille että työntekijöille. Työparinani on ollut arabiankieltä puhuva pakolaisohjaaja.

Vastaanottokeskuksessa on lailla määritelty, että vastaanottorahaa saava henkilö on velvollinen osallistumaan keskuksen järjestämään työ- ja opintotoimintaan noin neljä tuntia viikossa. Jos ei tähän sitoudu tai jättää toistuvasti ilman syytä tulematta, voi se vaikuttaa vastaanottorahaan alentavasti (L 388/2015). Perhekerho on tässä vastaanottokeskuksessa vanhempien työvelvoite kielen opiskelun lisäksi. Se ei tarkoita, että heidän on pakko tulla, vaan voivat valita työvelvoitteeseen jonkun muunkin työn esim. siivous, ulkotyöt. Perheille kerrottiin tästä mahdollisuudesta, kaikki perheet halusivat valita perhekerhon, ja sitoutuivat siihen.

Perhekerhon perusrunko on suunniteltu joka kerta samanlaiseksi. Aloitetaan alkupiirillä, jossa lauletaan ”Onko___täällä? On___täällä. Tervetuloa.” Taskussani on ollut myös aina pieni sorminukke, joka on toivottanut yksitellen jokaisen lapsen tervetulleeksi. Alkupiiri heti aluksi osoittautui hankalaksi alusta alkaen, koska varsinkin aluksi oli perheiden ajoilla paikalle saamisessa haasteita. Heillä oli myös paljon kysymyksiä. Joten muutin niin, että aluksi odotamme rauhassa, että kaikki ovat tulleet paikalle. Sen jälkeen lapset voivat hetken leikkiä vapaasti. Vanhemmat saavat esittää akuutit asiat ja työntekijät kertovat tiedotettavia talon asioita. Alkupiiri otetaan sen jälkeen.

Alkupiirin jälkeen on toiminnan vuoro. Toiminta on suunniteltu käyttäen apuna vanhemmuuden roolikarttaa. Toiminta tukee vanhemmuuden eri rooleja. Menetelmät ovat myös vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta tukevia. Kun toimitaan ryhmässä muiden perheiden kanssa, on myös ryhmän vuorovaikutuksella ja toimivuudella merkitystä. Ryhmä, ryhmän vuorovaikutus ja sisäiset roolit vaikuttavat myös toimintaan, viihtyvyyteen ja kehittymiseen. Olen yrittänyt suunnitella toiminnan niin, että kaikki toiminnot tukisivat toinen toistaan. Tässä vaiheessa toiminta on ollut aika pitkälle ohjaajakeskeistä niin, että ohjaaja on suunnitellut etukäteen toiminnan. Loppua kohden alkoi myös luottamuksen lisääntyessä perheet itse tuomaan omia toiveita toiminnan suhteen.

Toiminnan jälkeen käydään jollain tasolla läpi palautetta. Miltä toiminta on tuntunut, onko herännyt jotain kysymyksiä. Varsinkin vanhempien kesken toimiessa tämä on ollut tärkeää ja hedelmällistä. Olemme voineet ihan vaan keskustellaan siitä, onko ollut mukavaa. Olemme myös käyneet läpi mitä olen suunnitellut seuraavaksi kerraksi, sekä kysynyt sopiiko se heille.

Perhekerhon päätteeksi olen jäänyt vielä tilaan hetkeksi, jos jollakin on ollut kysyttävää tai on halunnut keskustella henkilökohtaisesti. Perhekerhon tilana meillä on toiminut keskuksen leikkihuone sekä jumppasali. Kaikkea materiaalia ja leluja on ollut kiitettävästi saatavilla.

4.1 Perhekerho 1

Suunnitelma: Keräännytään leikkihuoneeseen. Kerrotaan perheille perhekerhon tarkoituksesta ja käytännöistä. Esitellään vanhemmuuden roolikartan kuvaversio. Kerrotaan että perhekerhossa käsitellään myös vanhemmuuteen liittyviä asioita. Kysytään vanhempien mielipide tähän työskentelyyn. Ryhmän muodostumisen kannalta on tärkeää, että kaikki haluavat sitoutua toimintaan. Samalla myös kerroin opinnäytetyöstäni, sekä siitä että tulen pyytämään heidän apuaan jossain vaiheessa työtäni haastatteluilla.

Kutsutaan perheet piiriin ja lauletaan alkulaulu, joka on kirjoitettu selkeästi taululle. Kannustetaan vanhempia mukaan laulamaan. Alkupiirin jälkeen pyydetään vanhempia leikkimään lasten kanssa vapaasti. Tämän tavoitteena oli, että näemme konkreettisesti miten tämä sujuu. Olimme kuitenkin aiemmin tehneet huomioita, että vanhemmat eivät varsinaisesti leiki lasten kanssa. Leikkimisen lomassa ohjataan vanhempia ”hellällä” otteella leikkiin lapsen kanssa yhdessä. Tämän jälkeen annetaan keskustellen palautetta leikkihetkestä. Mikä meni hyvin ja missä voisi olla kehitettävää. Tämän keskustelun jälkeen siivoamme yhdessä lasten kanssa leikkitalan. Samalla sovimme, että jatkossakin toimimme näin.

Toteutuminen: Perhekerhon aloittaminen oli kovin levotonta ja moni tuli myöhässä. Lapset kiirehtivät leikkimään leluilla kimppuun ja vanhemmat puhuivat keskenään. Tunnelma oli kuitenkin odottava. Kun kaikki olivat paikalla, keskustelu saatiin käytyä vanhempien kesken, vaikka meteli oli välillä aikamoinen. Perheet vaikuttivat tyytyväisiltä sovittuihin ja kerrottuihin asioihin. Tällä kerralla pyydettiin myös vanhemmat alkupiiriin. Vanhemmista oli selvästi vaivaannuttavaa kun heille laulettiin. Lapset iloitsivat laulusta omalla vuorollaan. Sorminukke saavutti suuren suosion. Joku jopa yritti sitä jopa viedä sormestani. Piiri kesti liian kauan, joten päätin että jatkossa vain lapset osallistuvat siihen.

Alkupiirin jälkeen pyydettiin perheitä leikkimään yhdessä lasten kanssa. Lapset menivät penkomaan leluja ja leikkimään, aikuiset puhuivat keskenään. Aika pian leikkihuoneen suurin osa tavaroista oli levitetty pitkin huonetta. 1-vuotias poika leikki kimbelle-pelillä, palapelin palat

olivat sekaisin, papereita revittiin ja kynillä sotkettiin. Pikkuhiljaa toisen ohjaajan kanssa menimme vanhempien luokse ja pyysimme, että he kokeilisivat leikkiä lasten kanssa. Oman esimerkin ja mallin avulla toimimme konkreettiseksi vanhemmille yhdessä leikkimistä. Jotkut vanhemmat selvästi innostuivat, kun saivat ”luvan” leikkiä.

Lopussa totesimme leikkihuoneen sotkuisuuden. Keskusteltiin siitä, että vanhempien vastuulla on hoitaa, että lapset eivät riko ja sotke tavaroita. Tavarat tulee siivota. Tärkeää oli myös keskustelu siitä, että peleissä on ikäsuositukset, eikä pienille lapsille saa antaa leluja, mihin voivat esimerkiksi tukehtua. Teimme yhdessä sopimuksen, että jatkossa yritämme kiinnittää huomiota näihin asioihin, sekä siivoamme yhdessä lopuksi. Vanhemmille luvattiin apua tämän toteuttamisessa, koska he kokivat, etteivät saa lapsiaan toimimaan niin.

4.2 Perhekerho 2

Suunnitelma: Tämän kerran suunnitelma oli maalata yhdessä pensseleillä ja isolle paperille. Teema maalaamisen aiheelle oli kulttuuri, perhe, koti. Ohjeena on, että jokainen perheenjäsen voi maalata paperille oman jälkensä. Jokainen perheen jäsen saa oman pensselin ja värit. Maalauksen aikana ohjaaja käy auttamassa ja kannustamassa kaikkia myös yksilöllisesti. Kun maalaukset ovat valmiita, ihastellaan niitä yhdessä. Halukkaat saavat kertoa omasta työstään, mitä haluavat. Ripustetaan yhdessä maalaukset leikkihuoneen seinälle. Painotetaan että sitä ei ole pakko tehdä, vaan vain jos haluaa.

Toteutuminen: Perheet saapuivat kerhoon vähitellen. Puolen tunnin jälkeen oli kaikki paikalla. Puhuttiin siitä, miten tärkeää on tulla ajoissa. On ikävää, kun toiset joutuvat odottamaan. Alkupiiri sujui tällä kertaa paremmin, kun vain lapsille laulettiin. Osa vanhemmista lauloi jo mukana. Sorminukke herätti taas suurta kiinnostusta. Ohjaaja kertoi, että jokainen saa vuorollaan siihen koskea, eikä sitä saa ottaa. Tämä on hyvää harjoittelua lapsille käyttäytymiseen.

Maalaaminen sujui yllättävän hienosti. Aluksi vanhemmat hieman epäroivät, mutta kun päästiin töihin, siitä ei meinannut tulla loppua. Lapset kyllästyivät maalaamiseen ennen vanhempia. Annoimme kuitenkin vanhempien maalata loppuun rauhassa ja lapset leikkivät. Tässä vaiheessa oli sen verran levotonta jo, että kävimme pikaisesti maalaukset läpi ja ripustimme seinälle. Kaikki halusivat ne ripustaa näyttille. Maalaamisesta tykättiin kovasti.

Kuva 2: Maalauksia

4.3 Perhekerho 3

Suunnitelma: Tällä kertaa perhekerho pidetään poikkeuksellisesti ruokalassa. Kerhossa on mukana keskuksen terveydenhoitaja. Terveystenhoitaja kertoo terveellisestä ja lapsille sopivasta ravinnosta. Käymme myös läpi suomalaisia ruokailutapoja suhteessa perheiden omiin ruokailutapoihin. Käytössä on konkreettisia kuvia ja selkeää materiaalia asiasta. Keskustelun jälkeen toteutamme ruokailun ”kuten Suomessa”. Jokainen perhe asettuu omaan pöytään ja ottaa jokaiselle omat ruokailuvälineet ja ruuan. Terveystenhoitaja ja ohjaaja käyvät kaikki perheet yksilöllisesti läpi, keskustelevat tai antavat vinkkejä. Tarjolla on terveellisiä välipaloja, jota perheet saavat maistella.

Toteutuminen: Tällä kertaa oltiin ajoissa paikalla. Vanhemmat kuuntelivat ja esittivät paljon lisäkysymyksiä. Aika meinasi loppua kesken ja lapset kävivät levottomiksi. Ruokailu sujui hyvin. Vanhemmat olivat yllättyneitä, että monet lapset osasivat syödä itsenäisesti omalta lautaselta. Vanhemmilta on tullut paljon palautetta, että lapsille ei kelpaa keskuksen tarjoama ruoka. Kannustimme maistamaan ja näyttämään itse hyvää esimerkkiä lapselle.

4.4 Perhekerho 4

Suunnitelma: Vanhempien kanssa tehdään Aarrekartta työskentelyä, niin että puolet jäävät lastenhuoneeseen leikkimään lasten kanssa, sillä aikaa kun toiset työskentelevät. Noin puolen tunnin jälkeen teemme vaihdon. Aarrekartta työskentelyssä tarvitaan isoja paksumpia pape-reita, liimaa, sakset ja iso kasa aikakausilehtiä. Vanhemmat ohjeistetaan leikkaamaan ja lii-maamaan paperille kuvia teemalla ”omat toiveet ja tarpeet”. Ohjeistetaan niin, että ottavat oman tilan ja tekevät rauhassa seurustelematta muiden kanssa. Käydään keskustellen aarre-kartat lopuksi läpi.

Toteutuminen: Aarrekartta työskentely todella imaisi vanhemmat mukaan. Vanhemmista huo-kui nautinto siitä, että saivat tehdä jotain ihan itse ilman lapsia. Tuli hyvin erilaisia karttoja. Toisella oli kuntoiluun liittyviä kuvia ja monella koti, koira ja luonto näkyivät vahvasti. Loppu-keskustelussa jokainen halusi kertoa työstään innokkaasti. He myös kyselivät ja kommentoivat positiivisessa hengessä toistensa karttoja. Aika meinasi loppua taas kesken. Lapsilla meni hy-vin ja leikkihuonekin oli aika maltillisen sotkuinen. Vanhemmat huolehtivat siivouksesta yh-dessä lasten kanssa.

Kuva 3: Aarrekartat

4.5 Perhekerho 5

Suunnitelma: Tällä kertaa kerho on liikuntasalissa, jotta keskittyminen toimintaan olisi helpompaa ilman leluja ympärillä. Alkupiirin jälkeen jääme piiriin. Fläpille on kirjoitettu muutama helppo suomalainen laululeikki, joita yhdessä leikitään ja lauletaan. Sen jälkeen otamme käyttöön ison leikkivarjon, jonka alle lapset menevät, kun vanhemmat heiluttavat ja pyörittävät varjoa. Taustalla soi rauhallinen musiikki. Lopussa voimme vielä, jos aikaa jää, tanssia huivien kanssa musiikin soidessa.

Toteutuminen: Suomalaiset laululeikit olivat kaikkien mieleen. Osa lapsista lauloi jo reippaana mukana alkulaulua. Leikkivarjo oli myös mieleinen ja selvästi aivan uusi asia. Pienimmät ja vilkkaimmatkin lapset pysyivät varjon alla nauttimassa olostaan. Välillä nosteltiin varjoa ylös alas, hiljempaa ja lujempaa. Lapset eivät olisi millään halunneet toiminnan loppuvan. Lopuksi lapset saivat vielä huiveja, joiden kanssa tanssittiin.

4.6 Perhekerho 6

Suunnitelma: Aluksi kokoonnumme yhdessä. Lapsille on järjestetty ohjaaja hoitamaan. Tarkoituksena on tänään vanhempien kanssa tutkia vanhemmuutta vanhemmuuden roolikartan roolien kautta. Vanhempien kanssa aloitetaan sillä, että tilaan on levitetty kortteja, joista saavat valita kortin, joka kuvastaa omaa vointia ja tunnelmaa juuri tänään, tässä ja nyt. Jokainen kertoo omasta kortistaan. On hyvä, että ohjaajakin osallistuu. Käydään muistutukseksi vanhemmuuden roolikartan osa-alueet läpi. Tänään pohdimme rakkautta ja rajoja. Ohjaaja pitää lyhyen alustuksen aiheesta. Sen jälkeen vanhemmat pohtivat pareittain käytännön esimerkkejä omasta perheestä. Käydään tämän jälkeen vielä yhteistä keskustelua. Kerrotaan, että ensikerralla työskentelemme myös vanhempien kesken. Ohjaaja pyytää ”kotitehtävänä” miettiä keskustelusta heränneitä ajatuksia, ja onko mahdollisesti jotain haasteita, mihin toivoisi tukea.

Toteutuminen: Vanhempien oli ensin hieman vaikeaa jättää lapset leikkihuoneeseen alkupiirin jälkeen, vaikka ohjaaja oli heille tuttu. Vanhemmat tarvitsivat vakuuttelua siitä, että ohjaaja pärjää lasten kanssa, eikä se ole vaarallista, vaikka lapsi itkee vähän vanhemman perään. Korttien valitseminen oli selvästi uusi, mutta mieleinen tehtävä. Jokainen harkitsi hyvin tarkkaan. Moni vanhempi oli huolissaan onko valinnut ”oikein”. Tärkeää oli kertoa heille, että ei ole oikeaa eikä väärää. Vanhemmat olivat avoimia ja puhuivat tuntemuksistaan. Parityöskentely ja keskustelu sen jälkeen herättivät paljon ajatuksia, joista keskustelu olisi voinut jatkaa pidempäänkin. Vanhemmilla on selvästi herännyt luottamus minua kohtaan. Moni uskalsi tuoda haasteita ja kysyä niissä neuvoa. Huomasin, että vanhemmat halusivat mielellään tyh-

jentäviä ”oikeita” vastauksia, miten toimia. Tulkinani toiminut ohjaaja oli jopa hieman liikkunut ja avoimen yllätynyt siitä, miten avointa ja rehellistä keskustelua käytiin. Lapsilla oli mennyt hyvin ohjaajan kanssa.

4.7 Perhekerho 7

Suunnitelma: Tällä kerralla jatketaan vanhempien kanssa työskentelyä perustuen vanhemmuuden roolikarttaan. Lapset jäävät suoraan ohjaajan kanssa liikuntasaliin. Käydään läpi kuulumiskierros. Hiljennytään hetkeksi ja kuunnellaan omaa hengitystä. Tarkoituksena on viritäyttyä tähän hetkeen. Jatkumon avulla käydään vanhemmuuteen liittyviä väittämiä läpi. Huoneen toisessa päässä on miinus ja toisessa päässä plus. Ohjaaja kertoo väittämän ja vanhemmat siirtyvät janalla siihen kohtaan, minkä kokevat olevan lähimpänä omaa käsitystä asiasta. On hyvä aloittaa ensin jollain todella yksinkertaisella väittämällä, ja itse näyttää konkreettisesti esimerkkiä. Jokaisen väittämän jälkeen käydään keskustelu ja ohjaaja asettavat lisäksymyksiä. Keskustelun jälkeen voi vielä vaihtaa paikkaa, jos haluaa. Taas on erittäin tärkeää painottaa, ettei ole oikeaa ja väärää vastausta. Lopuksi ohjaaja kertoo säännöllisen päivärytmin tärkeydestä lapsille. Kotitehtäväksi vanhemmille annetaan sellaisen tekeminen kirjallisesti kotona. Ohjaaja käy ne läpi tulevilla kotikäynnillä, jotka liittyvät keskuksen muuhun perhetyöhön.

Toteutuminen:

Edellisestä kerrasta oppineena jätimme yhteisen alkupiirin väliin. Siirryimme vanhempien kanssa heti eri tilaan, jotta lasten on helpompi erota vanhemmista. Vanhemmat olivat selvästi tälläkin kertaa hieman huolissaan, miten ohjaaja pärjää lasten kanssa. Kuitenkin heidän oli helppo rauhoittua alun kysymysten jälkeen työskentelyyn. Lyhyt rentoutuminen toimi tässä hyvin. Jatkumo-väittäjä työskentely oli selvästi mieluista ja innostavaa. Huomioin kyllä että vanhemmat katsoivat paljon, mihin muut asettuivat, eivätkä halunneet erottua joukosta. Oli kuitenkin rohkeitakin, jotka näin tekivät, ja tästä virisi hyvää keskustelua. Tuntui ja kuulosti siltä, että vanhemmat todella pohtivat sitä, että asiat vanhemmuudessa eivät ole niin mustavalkoisia ja yksinkertaisia aina. Myös oman voinnin ja käyttäytymisen vaikutusta lapseen mietittiin. Päivärytmin tärkeydestä puhuttiin lopuksi. Vanhemmat tiedostivat tämän haasteen ja kysyivät siihen paljon neuvoja. Aika loppui taas kesken ja vanhempien oli vaikea lopettaa keskustelua. Ohjaaja kertoi, että näin monen lapsen kanssa oli ollut liikaa työtä yhdelle. Lapset olivat ymmärrettävästi olleet hieman levottomia. Tämä on haasteena jatkossa, jos vastaavalaista työskentelyä järjestetään. Kovin montaa ohjaajaa ei ole mahdollista resursoida tähän toimintaa.

4.8 Perhekerho 8

Suunnitelma: Tämä kerta oli opinnäytetyöhöni liittyvän perhekerhon viimeinen kerta. Suunnitelma oli tehdä pienimuotoinen valokuvausprojekti nimeltä ”maailman ihanin perhe”. Perheitä oli informoitu etukäteen, että tällä kerralla otamme perhekuvia. Heille kerrottiin, että voivat pukeutua ja tuoda rekvisiittaa, jos niin haluavat. Käytössä oli kaksi kameraa. Kuvaajina toimii minä ja valokuvauksesta innostunut ohjaaja. Myös minä olin kerännyt rekvisiittaa esimerkiksi saippuakuplia. Jokainen saa muistoksi valokuvan, jonka itse perhe valitsee.

Toteutuminen: Tämä kerta ei mennyt ollenkaan suunnitelmien mukaan. Keskuksessa oli meillä muuta levottomuutta, mikä vaikutti myös perheisiin. He tulivat isommalla ryhmällä kuin milloinkaan aiemmin. He halusivat tällä kertaa keskittyä kokemuksiinsa epäkohtiin talossa. Yritin aluksi kuunnella ja vastata. Keskustelusta ei tullut loppua, lapset olivat jo levottomia. Päätin kuitenkin yrittää jatkaa suunnitelman mukaan. Saimme houkutelua kaksi perhettä kuvaamaan. Se onnistui suht hyvin, mutta heti, kun palasimme lastenhuoneeseen, jatkui keskustelu. Tunnelma ei ollut erityisen positiivinen, joten päätin että jätämme kerhon tällä kertaa kesken. Vanhempienkin mielestä se oli hyvä idea. Kerroin, että yritämme toteuttaa valokuvauksen myöhemmin jollain tavalla. Vanhemmat toivoivat sitä.

5 Perhekerhon arviointi

Toiminnallisen opinnäytetyön arviointi eroaa muiden tutkimusmuotojen arvioinnista. Toiminnallisessa opinnäytetyössä arvioidaan työn idean ja toteutuksen suhdetta asetettuihin tavoitteisiin, teoreettiseen viitekehykseen ja kohderyhmään. Usein toiminnallisessa tutkimuksessa tulee vastaan, että suunniteltua toimintaa ei voidakaan toteuttaa ihan niin kuin aluksi ajatteli. Sitä on syytä arvioida. Lisäksi tulee arvioida sitä miksi jotkut tavoitteet jäivät saavuttamatta, miten niitä muutettiin prosessin aikana. (Vilka 2003, 154-155.)

Toiminnallisen opinnäytetyöhön on hyvä kerätä myös kohderyhmältä jonkinlainen palaute, jotta arviointi ei jää subjektiiviseksi. Tässä palautteessa on hyvä kerätä kommentteja toiminnan onnistumisesta, käytettävyydestä ja toimivuudesta. Toiminnan keinoista on myös hyvä pyytää palautetta. Kaikessa arvioinnissa on hyvä tarkastella asiaa myös kriittisesti. (Vilka 2003, 157-159.)

Perhekerhon toiminnan arviointia olen toteuttanut oman oppimispäiväkirjani, havaintojeni ja keskustelujen pohjalta. Palautteet perhekerhoon osallistuneilta keräsin teemahaastattelun muodossa. Näitä haastatteluja analysoin teemoittelun avulla. Työelämän palautetta sain sitä kautta, että kävin luennoimassa Maahanmuuttoviraston sosiaalityön koulutuksessa perhetyöstä vastaanottokeskuksessa. Tämän esityksen yhtenä keskeisenä teemana oli juuri tämä perhekerho. Osallistujille kerrottiin, että tämä työ liittyy opinnäytetyöhöni.

Kaikkien näiden osa-alueiden arvioinnin jälkeen voin todeta, että perhekerho ja perhetyö vastaanottokeskuksessa ovat tarpeellista. Toiminnallinen ja luova tapa tehdä sitä toimii hyvin. Se antaa myös vapautta muuttaa tarpeen tullen toimintaa, joka on tärkeä asia juuri turvapaikanhakijoiden kanssa tehtävässä työssä. Kuitenkin suunnitelmallinen ja osittain strukturoitu toiminta tuo turvallisuutta ja vakautta toimintaan, vaikka sisältöjä voidaan muuttaa tarpeen tullen. Epävarma tilanne ja muuttuvat olosuhteet asettavat haasteita sekä asiakastyön, että työn suunnitelmallisuuden suhteen. Tämän johdosta on tärkeää, että on käytössä joku manuaali, mikä on helppo ottaa käyttöön matalalla kynnyksellä. Kun joku muu on jo sen teoreettisesti perustellut ja havainnut tavan toimivaksi, ei välttämättä toiminnan toteuttajien tarvitse olla siihen erityisesti perehtyneitä. Tätä tarvetta suunnittelemani perhekerho palvelee hyvin.

5.1 Opinnäytetyöntekijän arviointi

Oman arviointini ja havainnointieni perusteella perhekerho on oikein sopiva työmuoto vastaanottokeskukseen. Tärkeää on kuitenkin, että se linkittyy osaan muuta perheiden kanssa tehtävää työtä. Irrallisena työmuotona se toki varmasti jollain tasolla toimisi, mutta osana kokonaisuutta toiminnot tukevat toinen toisiaan. Koen, että tässä kokonaisuudessa myös luottamuksen rakentaminen on helpompaa ja nopeampaa. Luottamus on työssäni näkynyt erittäin tärkeänä tekijänä.

Lukiessa kirjallisuutta, tutkimuksia ja artikkeleita, jotka koskevat turvapaikanhakijaperheiden kanssa tehtävää työtä nousee luottamuksen rakentaminen tärkeänä tekijänä esille. Keskeistä ovat myös vuorovaikutustaidot, se miten sanoitan osaamiseni toisen käyttöön ja opettelen kysymään. Tärkeää on työssä tuoda esille myötätuntoa, normalisoida reaktioita niin lapsen kuin vanhemmankin. Toiminnassa tulee näkyä myös voimavarakeskeisyys. On hyvä pitää esillä asioita, mitkä auttavat selviytymään ja mistä saa voimaa. Perhetyössä autetaan lasta myös välillisesti vanhemman kautta, kun autetaan vanhempia ymmärtämään lapsen reaktioita. Tai kun vanhempi saa apua vahvojen ja terveiden puolien esille nostossa ja vahvistamisessa. Ulospäinsuuntautuminen ja erilaisiin aktiviteetteihin osallistuminen auttaa jaksamaan. (Haavikko Ansa 2013) Juuri tätä toimintaa perhekerho on pyrkinyt olemaan. Toiminta on suunniteltu ottaen huomioon sekä vanhemman että lapsen tarpeet. Tässä on apuna suuresti se, että perhekerho on osa muuta perhetyötä. Perhekerhoa on voinut silloin suunnitella juuri tämän keskuksen perheiden tarpeiden ja toiveiden näkökulmasta.

Haasteita asetti eniten käytännön toteutus. Säännöllisen toiminnan sisällyttäminen vastaanottokeskuksen arkeen on haasteellista. Tilanteet vastaanottokeskuksessa saattavat vaihdella ja useimmat työntekijät tekevät vuorotyötä. Asukkaat myös jonkin verran vaihtavat keskusta kesken prosessin. Paikalle tarvitaan pääosin tulkkausta, joten työvuorossa tarvitaan kielitaitoinen ohjaaja. Myös perheiden oli vaikeaa tulla paikalle ajoissa aluksi. Toisaalta ajattelen

että juuri strukturoitu ja ennalta määritetty aikataulu tukisi hyvin muuten epäsäännöllistä arkea. Eli näyttää olevan paljon kiinni työntekijöiden asenteesta. Itse olen huomannut, että tämän tyyppisellä työllä asioihin päästään nopeammin tarttumaan, osallistujat ovat luontevampia kuin toimistossa istuessa. Kerhossa tapaavat myös monta samaan aikaan, osallistujien osallisuus ja huomiointi on moninkertainen. Voi miettiä mikä loppupeleissä vie enemmän aikaa ja resursseja. Tätä samaa haastetta on myös tullut ilmi Lähteenmäen (2013) tutkimuksessa. Myös Ensi- ja turvakotien liiton Vauvaperhe turvapaikanhakijana - projektin palautteessa on tuotu esiin tämä haaste. Erään projektissa olleen vastaanottokeskusten henkilökunta toivoi lapsiperheitoiminnasta vakituista, muttei pysty kiireen ja tiukkojen resurssien takia järjestämään sitä ilman ulkopuolisia toimijoita. (Ensi- ja turvakotienliitto 2014)

Käytännössä omassa projektissani tämä näkyi niin, että kerho kertojen suunnittelu jäi viime tinkaankin. Vielä samana aamuna ei aina ollut tietoa tuleeko joku tulkkamaan. Kerrat jossa tarvittiin vielä yksi ohjaaja huolehtimaan lapsista, olivat erityisen vaikeita järjestää. Tästä syystä on ehkä mahdoton ajatella, että jatkossa ihan tällä mallilla voitaisiin toteuttaa kerhoa. Lastenhoitoon olisi hyvä esimerkiksi pyytää vapaaehtoistyöntekijöitä. Jatkossa on siis hyvä miettiä näitä asioita. Tärkeintä on, että koordinointi vastuu on yhdellä henkilöllä. Tässä keskuksessa on alettu toimia juuri niin, että yksi sosiaaliohjaaja vastaa perheiden kanssa työstä kokonaisuudessa. Perheet saavat esimerkiksi joka viikko lukujärjestyksen, jossa on kirjattuna kaikki perheille suunnattu ohjelma keskuksessa viikon aikana.

Jo muutaman kerran jälkeen jouduin hieman peruuttamaan toiminnan suhteen, sekä perheiltä tulleen palautteen että oman arviointiini perustuen. Turvapaikanhakija perheet jotka osallistuivat kerhoon, olivat hyvin erilaisista taustoista, kuin perheet joiden kanssa olen aiemmin tottunut työskentelemään. Joukossa oli esimerkiksi luku- ja kirjoitustaidottomia. Nopeasti havaitsin myös, että vanhemmuudesta puhuminen oli heille ihan uusi asia. Myöskin esimerkiksi aikuisen ja lapsen välinen leikki herätti ihmetystä. Eli oli lähdettävä minulle ja monelle suomalaiselle tutuista ja itsestäänkin selvistä asioista. Ei siis voi olettaa, että toiselle itsestään selvät asiat olisi heille itsestään selviä. *”Siis laulatteko te lasten kanssa tällaisia lauluja?”* oli yksi kysymys, mikä minulle esitettiin. Tai kun puhuin ulkoilun merkityksestä, vanhemmat arvelivat, ettei metsään uskalla mennä, kun siellä voi olla karhuja. Eli toiminta ei voinut eikä tarvinnut olla mitään hienosäädettyä tai monimutkaista. Parhaillaan se oli sitä että ehdotin vanhemmalle, että kokeile miltä tuntuu katsoa lasta silmiin samalla kun leikitään. Omalla esimerkillä ja lasten kautta mallintamisella oli suuri merkitys.

Kulttuurieroja asiakastyössä voi ja pitää huomioida. Arvostava uteliaisuus ja liikkeellelähtö samankaltaisuuksista esimerkiksi, että vanhemmat haluavat lapselleen parasta ovat hyviä keinoja. Moni suomalaiselle itsestään selvä asia ei ole sitä kaikille esimerkiksi raskaudenaikainen

seuranta, kielellisen vuorovaikutuksen tukeminen, katsekontaktin tärkeys, fyysisen kurittamisen laittomuus. (Kuittinen 2014.)

Menetelmälliset ratkaisuni toiminnassa tukivat hyvin edellä kuvattuja asioita. Vanhemmuuden roolikartan avulla pystyin itsekin ymmärtämään perheitä paremmin. Vanhemmuuden roolikartan avulla näki hyvin sen, että vaikka joissain rooleissa on puutteita, toisessa roolissa on paljon vahvuutta. Vanhemmat toivat myös itse näitä paljon esille. He pyysivät neuvoja ja apua. Yritinkin pysyä heidän tarpeidensa äärellä, etten ala liikaa olettaa tai neuvomaan heitä sellaisessa, missä he eivät juuri nyt koe olevan tarvetta neuvoille. Toiminnalliset ja luovat menetelmät toimivat erittäin perustellusti kerhossa. Niistä syntyvän vuorovaikutuksen avulla on myös helppo näyttää ja mallintaa oman toiminnan kautta. En tiedä miten muuten tämä olisi voitu toteuttaa.

Toiminnan kautta itselleni tuli näkyväksi oma ammatillinen kasvuni ja opiskelun merkitys. Vielä muutama vuosi sitten en olisi varmasti uskaltanut heittäytyä tällaiseen matkaan, ainakaan ihan tällä tavalla. Opiskelu kokonaisuudessaan ja tämän opinnäytetyön kautta tullut uusi tieto teoriasta sekä omasta itsestään on varmasti tehnyt minusta ammatillisemman. Samaan aikaan kuitenkin ne ovat vahvistaneet herkkyyttäni. Luovien menetelmien kanssa otetaan aina riski, mutta se riski kantaa paljon tehokkaampaan ja läsnä olevampaan kohtaamiseen, jos siinä onnistuu.

Ammatillisuus on myös sitä, että uskallaa olla väärässä, kysyä ja kuunnella. Tässä perhekerhossa vanhemmilla on ollut tärkeää, että he tulevat kuulluksi ja nähdyksi. Ei turvapaikanhakijana, uskontonsa tai kulttuurinsa edustajana vaan äitinä, isänä ja lapsena. Ohjaajana olen saanut tämän projektin aikana olla ihminen ihmiselle, en mikään raudanluja ammattilainen, joka tietää kaikesta kaiken. Uskallan jopa väittää, että minä olen oppinut perheiltä enemmän kuin he minulta.

5.2 Vanhempien palaute

Seitsemästä osallistuneesta perheestä haastattelin viittä vanhempaa. Haastatteluissa oli mukana joko isä tai äiti. Kahden perheen haastattelu ei toteutunut aikataulullisista syistä. Haastattelut tehtiin kotikäynnin yhteydessä heidän omissa tiloissaan. Kaikki suhtautuivat positiivisesti haastatteluun.

Haastatteluissa suurin haaste oli kieli. Apunani oli keskuksen pakolaisohjaaja, jonka suomen kielen taito ei ole täydellinen. Jouduin aika paljon tarkentamaan ja uudelleen asettamaan kysymyksiä. Kysymysten konkretisointi oli myös tärkeää. Haastattelu ja tutkimukseen osallistuminen oli myös heille uusia asioita. He eivät myöskään ole tottuneita puhumaan vanhemmuuteen

liittyvistä asioista. Itsessään tämä haastattelukin tuki hyvin perhetyötä kokonaisuutena, harjoituksena sanoittaa asioita. Sitä varmasti on edessä, jos perhe jää Suomeen.

Kaikki haastatellut kertoivat tulleen kerhoon mielellään. Ainoastaan yksi haastateltava mainitsi, että edellisellä kerralla oli ollut hieman hankalaa, koska keskuksessa oli muita ongelmia silloin. Kysyttäessä syitä mielellään tulemiseen, nousi kaikissa haastatteluissa suurimmaksi syyksi lapsen hyvinvointi. Haastateltavat olivat tyytyväisiä, kun ovat saaneet tietoa ja apua koskien lapsia. He iloitsivat siitä, että lapset ovat saaneet leikkiä ja oppia uusia asioita. Kahdessa haastattelussa nousi esiin tyytyväisyys ja luottamus ohjaaja kohtaan. Kysyin myös onko joku ollut ikävää tai hankalaa. Kaikki vastasivat tähän että mikään ei ole ollut sellaista.

Kysyin vanhemmilta myös siitä, että ovatko he kokeneet saaneensa hyötyä vanhemmuuteensa. Tämä oli hiukan hankala kysymys heille. Näissäkin vastauksissa päällimmäiseksi nousi se, että he kokivat kerhosta olevan hyötyä juuri lapsille. Hyöty lapsille nähtiin esimerkiksi siinä, että lapset ovat tyytyväisiä ja iloisia, saavat ihmissuhteita muihin lapsiin, sekä tulevat mielellään kerhoon. Vanhemmuuteen liittyen tuotiin esille se, että on hyvä tietää suomalaisia kasvatustapoja, koska ne ovat erilaisia kuin omassa maassa. Kaksi haastateltavaa sanoivat, että heidän vanhemmuudessaan on jopa tapahtunut positiivisia muutoksia esimerkiksi arkirytmien vakauttamisessa, uusien ruokien maistaminen, makean syönnin rajoittaminen ja tasapuolisuudessa sisarusten välillä.

Haastatteluissa kysyttiin myös perhekerhon ohjaamiseen liittyviä kysymyksiä, miten vanhemmat olivat kokeneet perhekerhon ohjaamiseen, oliko ohjaaja tasapuolinen. Kysyin myös oliko heillä ollut sellainen tunne, että heidän tarvitsisi tehdä jotain vastoin omaa tahtoaan, uskontoaan tai kulttuuriaan. Yhtä lukuun ottamatta haastateltavat kokivat tulleen tasapuolisesti kohdelluiksi. Yhdessä haastattelussa haastateltava koki, että ikävää oli, kun joku oli saanut päiväkotipaikan, kun he eivät saa. Toinen mainitsi, että vaikka ohjaaja on joskus joutunut tiukasti puuttumaan johonkin asiaan, on hän silti tehnyt sen tasapuolisesti. Eräs toinen kertoi kokevansa tasapuolisuutta myös työntekijöiden kanssa. Itse ajattelen että näillä vastauksilla on suuri merkitys. Pitkään sosiaalialalla työskennelleenä, juuri tässä työssä olen kokenut äärettömän tärkeäksi oman roolini suhteessa perheisiin. Omalla avoimuudella ja avoimella dialogilla on riskinsä, mutta olen kokenut tämän riskin välttämättömäksi. Usein olemme olleet kovasti eri mieltä asioista, mutta keskustelu on ollut kuitenkin hedelmällistä. Luottamussuhteen rakentaminen on kestänyt, mutta se on ollut tärkeää, jotta tähän avoimuuteen on päästy.

”erityisesti tykkään, kun laulat ja leikit lasten kanssa. Lapsista tuntuu, että niillä on toinen äiti.”

”sinä näytät että olet iloinen ja osaat olla lasten kanssa.”

Koska perhekerhossa käyvät perheet edustavat ja elävät eri kulttuurin sekä uskonnon mukaan, koin tärkeäksi myös palautteen siitä, etteivät he ole kokeneet joutuvansa toimimaan sitä vastaan. Kukaan ei kertonut näin olevan. Olen myös jokaisessa perhekerhossa yrittänyt muistaa siitä mainita, että minä en voi tietää heidän uskonnosta ja kulttuurista nousevia periaatteita ja tapoja, siksi minulle on tärkeää sanoa ja puhua niistä. Kuulen niistä myös mielelläni ja olen niistä kiinnostunut.

”Toiminnat ovat olleet hyvä suhteessa kotimaahan.”

”Kerho jäsenenä on eri puolilta tulleita, silti tuntuu, että kaikki samanarvoisia.”

Koska alun perin olin ajatellut opinnäytetyössäni ajatellut enemmän keskittyä juuri vanhemmuuden roolikartan menetelmän käyttöön, kysyin haastatteluissa myös siitä. Vain yksi vanhempi vastasi heti muistavansa sen. Hän jopa kävi kaikki roolit läpi ulkomuistista. Monet muistivat menetelmiä, mitä kerhossa oli käytetty, esimerkiksi + ja - janan, aarrekartan ja tunnekortit mainittiin. Kun haastatteliija tarkensi ja konkretisoi kysymystä, kaikki muistivat jotain. Esille tuotiin tasapuolisen rakkauden tärkeys, hyvän ja pahan opettaminen ja eri roolien yhteys toisiinsa. Osa vastanneista halusi jatkaa työskentelyä vanhemmuuden roolikartan kanssa, osa ei osannut vastata tai oli ”ihan sama”.

Olen tyytyväinen näistä kaikista palautteista, myös niistä kriittisistä. Ne kertovat minulle onnistumisesta ja menetelmien mahdollisesta toimivuudesta. Ovathan nämä perheet olleet suhteellisen vähän aikaa edes Suomessa.

5.3 Työelämän palaute

Opinnäytetyöni ajankohta liittyy vahvasti siihen, kun turvapaikanhakijoita tuli Suomeen yllättäen historiallinen määrä. Vastaanottokeskuksia perustettiin satoja tähän tarpeeseen. Yhteiset linjaukset ja työtavat puuttuivat tai niitä ei saanut käsiinsä. Tulijoiden joukossa oli paljon perheitä, joten minua alkoi kiinnostaa heidän tilanteesta ja palvelun tarve. Tästä johtuen aloin kehrittelemään perhetyöhön vastaanottokeskuksessa soveltuvaa mallia. Olin melkein alusta saakka yhteydessä aloittamani työn tiimoilta Maahanmuuttoviraston sosiaalityöstä vastaavaan tarkastajaan, sekä kerroin muille ja muiden vastaanottokeskuksen työntekijöille työstäni. Se herätti mielenkiintoa, joka taas vahvisti minua, että tämä on mahdollisesti tarpeellista.

Maaliskuussa olin maahanmuuttoviraston kahdessa eri sosiaalityön koulutuksessa kertomassa perhetyöstä ja perhekerhosta, jota olen ollut mukana toteuttamassa. Aihe kiinnosti kuulijoita paljon. Tuli ilmi, että monessa keskuksessa on myös toki tehty perhetyötä, toiminnallisellakin

tavalla, mutta useassa ei. Tarve perhetyölle ja sen kehittämiseksi tuntui kuitenkin vahvasti olevan. Kuvaillessani perheiden haasteita vastaanottokeskuksessa, moni yhtyi havainnoiteihini. Kysymyksesi ilmaan jäi hieman se, että kenen ja minkä ammattiryhmän sitä kuuluu tehdä, ja millä resursseilla. Tätä olen itsekin paljon miettinyt. Vastuun perheiden hyvinvoinnista ja sosiaalipalveluiden saamisesta on kuitenkin olemassa sosiaalityössä.

Esitykseeni pyysin palautetta sähköpostilla ylitarkastajalta jälkeinpäin. Hänen palautteessaan sanottiin, että aihe on tärkeä ja sopii hyvin laitospäiväkirjaan. Hän oli ymmärtänyt, että työskentelyssä haetaan ja luodaan turvallisella tavalla edellytyksiä pitempikestoiseen asiakassuhteeseen, asiakkaiden vahvempaan läsnäoloon lasten elämään turvapaikkaprosessin aikana ja suomalaisen yhteiskunnan tutustumiseen. Hän arvioi myös, että juuri luovilla sosiaalityön keinoilla voidaan saada aikaan pitkäaikaisia vaikutuksia, jotka sekä edesauttavat turvapaikkaprosessissa olevia, tulevia oleskeluluvan saaneita kotouttamisessa mutta mahdollisesti myös kielteisen päätöksen saaneiden asiakkaiden mahdollisuuksia paremmin työstää muita ratkaisuja, niin kuin vapaaehtoinen paluu. Hän antoi vielä palautetta siitä, kun olin tuonut esiin sen, että työssä on pyrittävä pienentämään valta-asemaa suhteessa turvapaikanhakijaan. Että kaikesta voi puhua, mutta miten puhutaan on ratkaisevaa. Hän kommentoi myös, että oli hyvä, kun toin esiin sen, että omalla olemuksella on tärkeä merkitys luottamuksen syntymiseen. (Lindroos 2016.)

6 Luotettavuus ja eettiset kysymykset

Opinnäytetyöni on luotettava niissä puitteissa, missä se toteutettiin. Vahva työelämälähtöisyys ja tarve parantavat mielestäni luotettavuutta ja käyttökelpoisuutta jatkoa ajatellen. Käytetyt työtavat ja menetelmät ovat tutkittuja ja hyväksi havaittuja. Itse aineisto ei ole niin kattava, että sitä voitaisi pitää tutkimuksellisesti suurella merkityksellä. Hyöty ja tieto tulevat enemmän siitä kokemuksesta, mitä tekijä, asiakkaat ja työelämä on projektin aikana saaneet.

Työskennellessä turvapaikanhakijoiden kanssa turvallisuuskysymykset ovat ensiarvoisen tärkeitä. Tästä syystä työssä ei missään vaiheessa käy ilmi missä keskuksessa toiminta on toteutettu, tai ketkä henkilöt ovat toimintaan osallistuneet. Tämä on tehty osallistujille myös alusta saakka selväksi. Turvapaikanhakijat tulevat usein myös sellaisista olosuhteista, että heidän luottamuksensa viranomaisiin saattaa olla hyvinkin huono. Myös tästä syystä edellä mainittuja asioita ei voi yli korostaa.

Sosiaalialan työtä tehdään monenlaisissa toimintaympäristöissä. Asiakkaan elämäntilanne saattaa olla vaikea, ja hänellä voi olla epäluuloinen asenne virkamiehiä kohtaan. Ihmiset myös tulkitsevat asioita eri tavoin ja eri lähtökohdista käsin. Teot, sanat, eleet ja ilmeet tar-

koittavat eri ihmisille eri asioita. Hyväkin tarkoittava toiminta saatetaan tulkita väärin. Eettikan perusteeksi ei riitä pelkkä toiminnan yleinen hyväksyttävyyys. Sosiaalialan ammattilaisen tehtävä on pyrkiä mahdollisimman asialliseen ja neutraaliin toimintaan, vaikei aina saakaan osakseen myönteistä palautetta eikä ymmärrystä. (Talentia 2003.)

Havaitsin toiminnan aikana sen, että aluksi perheiden vanhemmat osallistuivat kaikkeen toimintaan liiankin mielellään. Itse jopa pelästyin tätä vähän. Koin että tekevätkö he sen vain miellyttääkseen tai ajattelevan sillä olevan jotain tekemistä turvapaikanhakuprosessin kanssa. Lisäksi perhekerhoon osallistuminen on perheille työvelvoite, joten osallistuminen on sidottu vastaanottorahaan. Vaikkakin he saavat itse päättää ottavatko jonkun toisen työvelvoitteen kuin perhekerho. Joku sanoi myös alussa, että he tulevat, koska on pakko. Onneksi alun jälkeen tilanne muuttui. Uskon, että tähän vaikutti paljon luottamus. Tarvittiin kuitenkin paljon keskustelua ja muistutusta asioista työntekijältä. Vanhempien haastatteluissa tämä kysymys ei kuitenkaan korostunut, joten koen että perhekerhossa on onnistuttu tämän suhteen.

Eettisesti on tärkeää mielestäni myös nostaa työhöni lapsilähtöisyys. Lapsen osallistuminen hänelle hyväksi havaittuun toimintaan, joka tukee hänen kehitystään, ei voi ainoastaan olla kiinni vanhempien halusta osallistua. Siksi tämä ”porkkana” toiminnalle oli aluksi hyvä, jotta vanhemmat saatiin paikalle näkemään hyöty. Myöhemmässä vaiheessa työtä juuri tämä asia nousikin oleelliseksi. Vanhempien suurin motivaattori toiminnan osallistumiseen oli juuri se, että he näkivät hyödyn ja ilon lapsissaan.

7 Johtopäätökset

Perhekerho jatkuu edelleen vastaanottokeskuksessa, jossa se toteutettiin. Koko keskuksen henkilökunta pitää sitä tärkeänä työmuotona perheiden kohtaamiseen. Perheet ovat toivoneet perhekerhon jatkoa ja tulevat sinne mielellään. Koska tämä opinnäytetyön aikana toteutettu kahdeksan kerran kerho oli pitkälti työntekijän suunnittelema kokonaisuus, on jatkossa pyritty enemmän osallistamaan perheitä myös kerhon toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Näiden kahdeksan kerran jälkeen on ollut selkeää muutosta havaittavissa perheiden toiminnassa, toki samaan aikaan on myös toteutettu muuta perhetyötä heidän kanssaan. Huolet joita aluksi oli perheiden suhteen henkilökunnan puolesta, ovat vähentyneet. Tämä näkyy esimerkiksi niin, että vanhemmat ovat selkeyttäneet lasten päivärytmiä, alkaneet enemmän leikkimään ja ulkoilemaan lasten kanssa sekä uskaltavat rajoittaa lasta turvallisesti. Heidän päivittäiseen hyvinvointiin on myös edesauttanut se, että heillä on perhekerhon kautta tilaa ja aikaa, mikä on vain heille, ja missä kuunnellaan ja vastataan heidän kysymyksiin ja tarpeisiin.

Voin siis todeta, että perhekerhomallinen työskentely sopii vastaanottokeskuksen perhetyöhön hyvin. Haasteet sen toteuttamiselle tulevat palautteen ja oman arvioinnin puolesta

enemmänkin siitä, onko resursseja ja aikaa riittävästi. Toivottavasti kuitenkin voitaisi nähdä toiminta sellaisena, joka saattaa taas vähentää työtaakkaa pitkällä tähtäimellä, jos perheet alkavat sen johdosta voida paremmin. En itse jaksa uskoa, että toimistossa haastattelu tai tapaaminen toimii perheiden kohdalla riittävänä ja tehokkaana työmuotona. Ajattelen ja perustuen myös tämän opinnäytetyön arviointiin, että tällä keinolla perheet saisivat tarvitsemaansa tukea päinvastoin tehokkaammin ja konkreettisemmin.

Vanhemmuuden roolikartan selkoversio toimi hyvin tukena perhekerhon toiminnalle. Sen avulla on pystytty keskustelemaan, vertailemaan eri kulttuurien kasvatustapoja sekä rohkaimaan ja kannustamaan vanhempia. Vanhemmuuden rooleja käytiin läpi luovilla ja monipuolisilla tavoilla. Toiminta suunniteltiin niin, että toiminnot tukivat eri vanhemmuuden rooleja ja niiden vahvistamista. Vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen ja vahvistaminen oli läsnä jatkuvasti.

Luovat ja toiminnalliset menetelmät ovat olleet perusta toiminnan toteutuksessa. Lasten ja perheiden kohtaamisessa näen, että näiden menetelmien käyttäminen on lähestulkoon välttämätöntä. Työntekijänä heittäydyn lasten maailmaan ja kohtaan heitä heidän omassa maailmassaan, leikissä ja luovuudessa. Omalla toiminnallani haastan myös vanhempia tähän. Perhekerhossa on näkynyt tekemisen ja luomisen riemu niin lapsissa kuin vanhemmissakin.

Taide tukee mielen hyvinvointia. Sen avulla annetaan tilaa leikille, tunteille, ystävyydelle, levolle ja rauhoittumiselle, aikuisen turvalle ja minän kukoistukselle. Se haastaa aikuiset hämmästelemään yhdessä lapsen kanssa. Kun aikuinen tukee ja rohkaisee luovaan toimintaan voi siitä tulla lapselle selviytymiskeino ja voimavara elämässä. Hassutteluun yllyttäminen, kannustaminen, rohkaisu ja vuorottelu leikissä levittävät hyvinvointia ja samalla käynnistävät hoiva järjestelmän. (Marjamäki E., Kosonen S. ym. 2015, 25-29.)

Lähteet

Alitolppa-Niitamo A. & Fågel S. & Säävälä M. (toim.).2013. Olemme muuttaneet-ja kotoutumme. Helsinki: Väestöliitto.

Alitolppa-Niitamo A. & Fågel S. & Söderling I. (toim.).2013. Olemme muuttaneet-näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Helsinki: Väestöliitto.

Bardy, M.(toim.)2007. Taide keskellä elämää. Keuruu. Otavan kirjapaino.

Ensi- ja turvakotienliitto.2015. Vauvaperhe turvapaikanhakijana-projekti. Projektin toimintaa vuonna 2015. <http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/tyomuodot/vauvaperhe-turvapaikanhakijana-p/projektista/>

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2000: Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Helminen, Marja-Liisa & Iso-Heiniemi, Mari. 1999 Vanhemmuuden roolikartta. Käyttäjän opas.

Järvinen, R.& Lankinen, A.& Taajamo, T. & Veistilä, M. & Virolainen, A. 2012. Perheen parhaaksi. Perhetyön arkea. Porvoo: Bookwell Oy.

Korhonen V.& Puukari S. (toim.).2013. Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö. Juva: PS-kustannus.

Kuittinen Saija & Isosävi Sanna. Siirtymä vanhemmuuteen haastavissa tai vaarallisissa olosuhteissa: sota, maahanmuutto ja vanhemman trauma. Luentomateriaali 11.11.2014. Ensi- ja turvakotienliitto. <http://ensijaturvakotienliitto.fi>

L 1386/2010 Laki kotoutumisen edistämisestä.

L 388/2015 Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta.

L 1301/2014 Sosiaalihuoltolaki.

Lindroos, M. 2016. Palaute esitelmistä Maahanmuuttovirastossa. S-posti paivi.moisio@vokki.fi 14.4.2016. Tulostettu 14.4.2016.

Lähteenmäki Minna. 2013. Lapsi turvapaikanhakijana : Etnografisia näkökulmia vastaanotto-keskuksen ja koulun arjesta. Väitöskirja. Helsinki.

Malte-Colliard, K. ja Lampo, M. (toim.). 2013. Voimaa taiteesta-malleja taiteen soveltamiseen hyvinvointialalla. Tampereen Yliopisto.

Marjamäki Elina & Kosonen Susanna & Törrönen Soile & Hannukkala Marjo. 2015. Lapsen mieli-mielenterveyttä ja varhaiskasvatukseen ja neuvolaan. Suomen yliopistopaino.

Muukkonen Tiina. 2008. Suunnitelmallinen sosiaalityö lapsen kanssa. SOCCA : Heikki Waris -instituutti. Helsinki

Niemistö, Raimo 1998. Ryhmän luovuus ja kehityshehdot. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutus keskus.

Parsons Annika. 2000. Selvitys lapsen edun toteutumisesta turvapaikanhakija- ja pakolaislapsia koskevissa päätöksissä. Helsinki: Vähemmistövaltuutettu.

Rautiainen Mari (Toim.). 2002. Vanhemmuuden roolikartta - syvennä ja sovelle. Käyttäjän opas 2.

Sava I., Vesanen-Laukkanen V., 2004. Taiteeksi tarinoitu oma elämä. Juva: PS-Kustannus Opetus 2000.

Schubert Carla. 2007. Monikulttuurisuus mielenterveytyksessä. Edita. Helsinki.

Sinkkonen, J. 2013. Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun. Luentomateriaali. Pelastakaa Lapset ry. Turun yliopisto.

Talentia Ry. 2013. Arki, arvot, elämä, etiikka. Sosiaalialan ammattieettiset ohjeet. Ammatteettinen lautakunta. Helsinki.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2014. Maahanmuuttajat ja monikulttuurisuus. Viitattu 11.4.2016. <https://www.thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/terveys-ja-hyvinvointi/toimintakyky>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Lastensuojelu ja monikulttuurisuus. Viitattu 11.4.2016. <https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/monikulttuurisuus/maahanmuuttajat-lastensuojelun-asiakkaina>

Tirkkonen Tarja. 2015. Lastensuojelun käsikirja.Perhetyö. Viitattu 114.2016.

<https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/sosiaalipalvelut/perhetyo>

Tuomi Jouni & Sarajärvi Anneli. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki. Tammi.

Vehkalahti, R., Urho, T. 2013. Leikki on totta! : näkökulmia vapaan leikin tukemiseen. Helsinki: Lasten Keskus.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Vilka, H. 2007. Tutki ja havainnoi. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Ylitalo Pertti (toim.). 2011. Roolikartta vanhemmuuden, parisuhteen ja itsenäistymisen tueksi. Helsinki. Kuntaliitto

Kuvat

Kuva 1: Perhetyön sisältö.....	7
Kuva 2: Maalauksia	21
Kuva 3: Aarrekatat.....	22

Liitteet

Liite 1: Kyselylomake	40
Liite 2: Saate	41
Liite 3: Kuvallinen selkoversio	42
Liite 4: Sanallinen selkoversio	43

Liite 1: Kyselylomake

KYSELY/PALAUTELOMAKE PERHEKERHON VANHEMMILLE

1. Teema: Viihtyminen

- Oletko tullut kerhoon mielelläsi
- Mikä on ollut parasta?
- Onko joku ollut vaikeaa tai ikävää?
- Oletko kokenut että muiden osallistujien kanssa olisi ollut jotain vaikeaa tai ikävää?

2. Teema: Hyöty

- Onko mielestäsi perhekerhosta ollut perheellenne hyötyä?
- Mitä hyötyä?
- Onko jotain sellaista mitä ajattelet, että olet kerhossa saanut, mitä et muuten olisi saanut?

3. Ohjaaminen

- Oletko kokenut että sinun perhettäsi on kohdeltu ja kuunneltu tasapuolisesti/tarpeeksi?
- Oletko kokenut että kerhossa olisi ollut jotain sellaista mitä et olisi halunnut tehdä? Mikä olisi loukannut sinun kulttuuriasia?

4. Vanhemmuuden Roolikartta

- Onko jotain mieleen vanhemmuuden roolikartasta? (täytyy kertoa mikä sen on)
- Olisitko vielä kiinnostunut tutustumaan siihen lisää?
- Onko tästä ollut hyötyä sinulle?

5. Onko muuta mitä haluat sanoa perhekerhosta? Toiveita?

Liite 2: Saate

Arvoisa vastaanottaja,

työni ohessa opiskelen Laurea Ammattikorkeakoulussa Sosiaaliajaa. Nyt on valmistumiseni aika lähellä. Olette osallistuneet keskuksessamme järjestettävään perhekerhoon, joka on osa työni toteutusta. Nyt pyydänkin hieman teidän apua. Toivoisin, että voisin muutaman viikon kuluessa haastatella teitä. Haastatteluissa kysyn teidän kokemuksianne perhekerhosta ja siitä miten se mahdollisesti on tukenut teidän perhettä. Haastattelut tehdään täysin nimettöminä, eikä työn missään vaiheessa käy ilmi, missä vastaanottokeskuksessa opinnäytetyöni on toteutettu.

En myöskään tule opinnäytetyössäni kertomaan mitään yksityiskohtia elämästäni, elämäntilanteestanne tai muista läheisistäni. Opinnäytetyössä ei esimerkiksi kerrota haastateltavien ikää, asuinpaikkaa, kansallisuutta tai turvapaikanhakuun liittyviä asioita.

Tuhannet kiitokset osallistumisestasi,

Päivi Moisio, opiskelija

Alla olevalla lomakkeella suostun haastatteluun, joka koskee Päivi Moisio opinnäytetyötä ””Vanhemmuuden roolikartta vastaanottokeskuksen perhetyön tukena””.

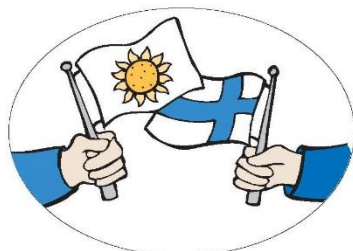
Annan luvan käyttää haastattelua työn aineistoissa yllä olevin ehdoin.

Haastattelu nauhoitetaan. Nauhoitettua aineistoa käyttää vain työntekijä ja aineisto hävitetään opinnäytetyön valmistumisen jälkeen.

_____ (pvm)

Allekirjoitus

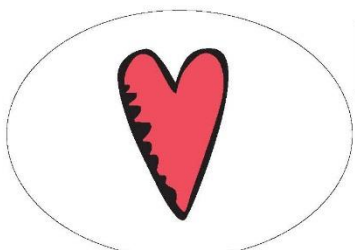
Liite 3: Kuvallinen selkoversio

culture

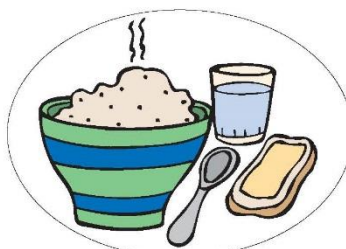

human relations

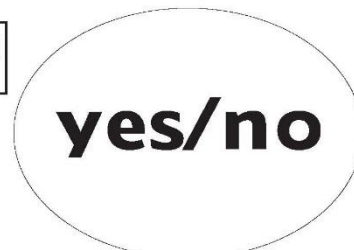

love

What does your child need from you?

care/upbringing

limits

Liite 4: Sanallinen selkoversio

